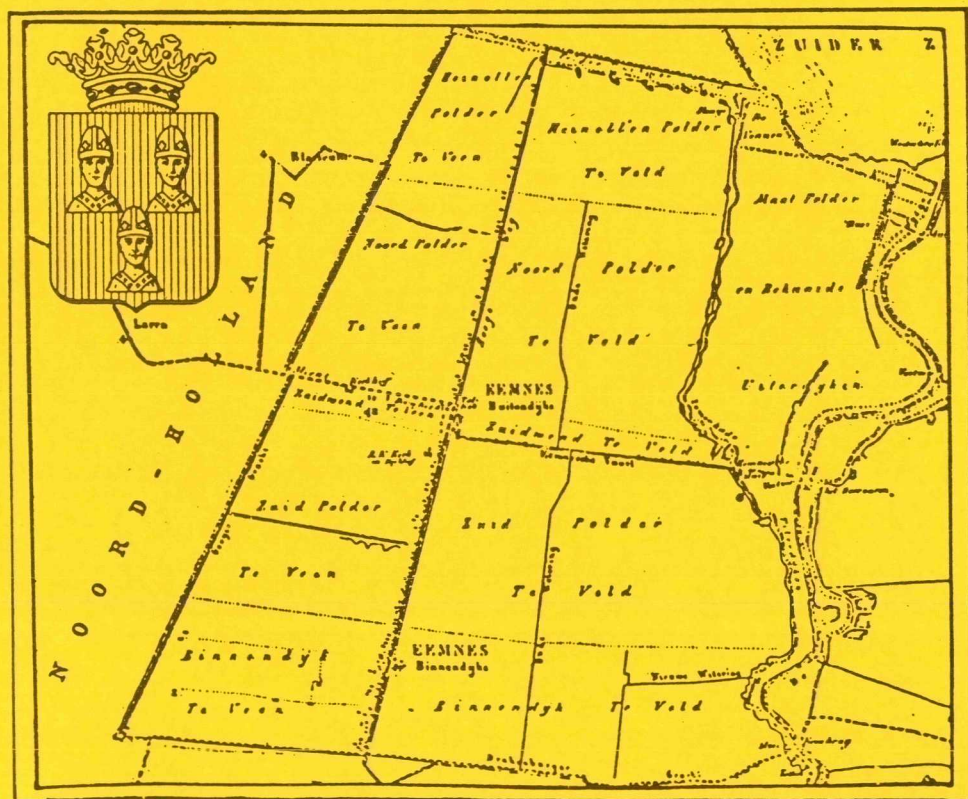
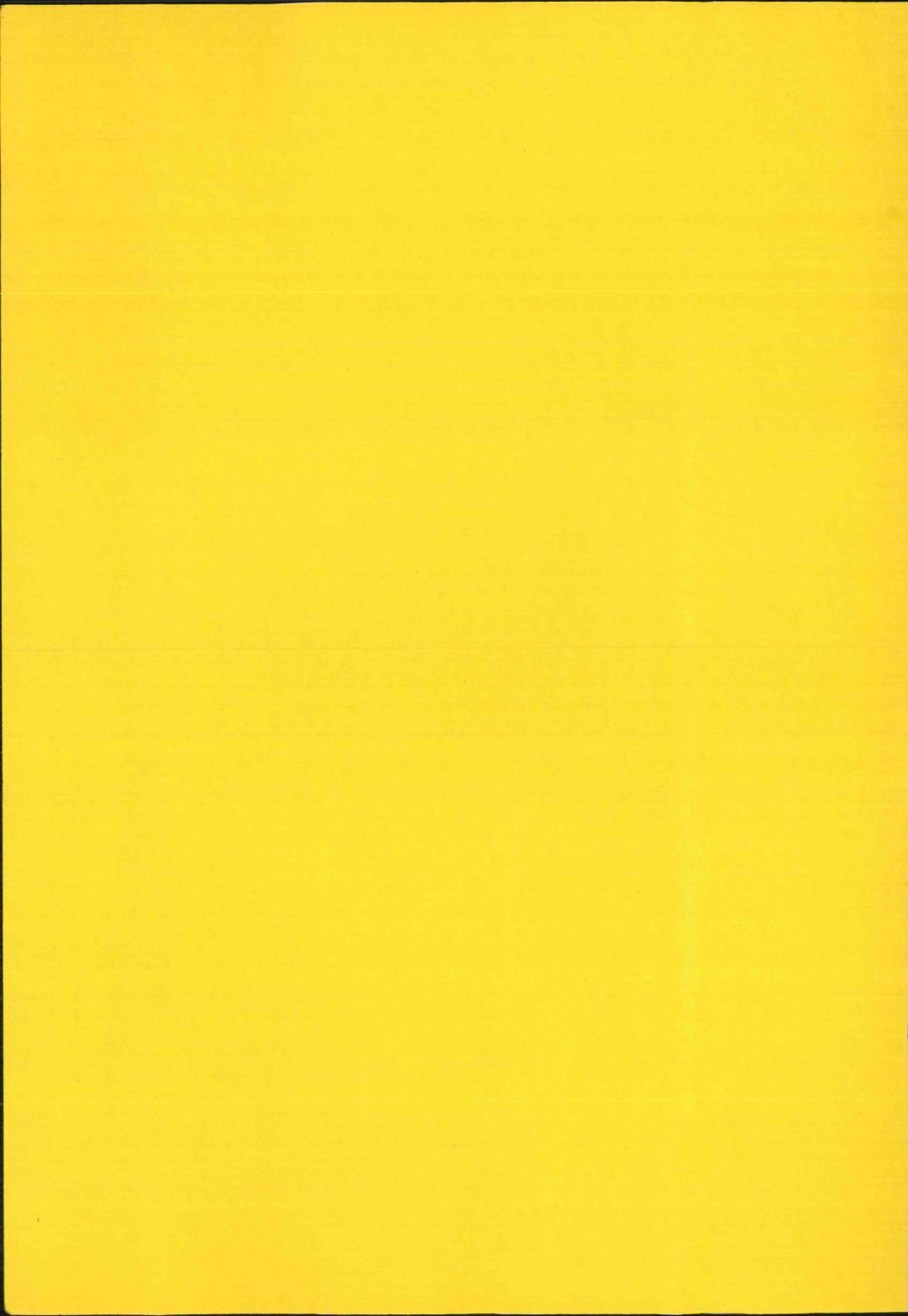

Historische Kring Eemnes

1986-2

Historische Kring Eemnes

Juli 1986 jaargang 8 nr. 2

Verschijnt viermaal per jaar

Bestuur:

Voorzitter A.M. Veth, Raadhuislaan 51
Vice-voorzitter J.V.M. Out, Raadhuislaan 87
Penningmeester H.H.M. van Roy, Hasselaarlaan 15
Sekretaris J. de Roos, Torenzicht 38
Lid R.G. Kes, Ploeglaan 20

Kontributie HKE f 15,-- per jaar
Amro-bank Eemnes
rek. nr. 45.89.86.577
Girorek. nr. 2080362

Ledenadm.: B.van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39
(tel.nr. 14689)

Redactie: B. van Raay, (tel. 86594)
H.H.M. van Roy (tel. 12531)

Inhoud:

De open dag en het sluisje	42
Onze Eemnesser straatverlichting 100 jaar	42
24 mei 1986 Open Dag T.V.E.	49
Monumentenzorg en de gemeente	51
Verzameling 'Eemnes' op Utrechtse veiling	56
Een put in de Kerkstraat	57
Ontvangen schenkingen	60
Het vrijheidsmonument	61
De familie Scherpenzeel	64
Stichting Vrijheidsmonument Eemnes	81
Wolfsstede, wat zegt een naam?	88
Wie doet er mee?	94
Regionale werkgroep Mutsen	95
Eemnes in oude ansichten	96
Van de redactie	96

*Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

De Open Dag en het 'Sluisje'

Terugkijkend op de 'open dag' die wij voor onze eigen leden, dorpsgenoten en voor de Stichting Tussen Vecht en Eem op 24 mei georganiseerd hadden, mogen wij tevreden constateren dat deze zeer geslaagd was. Dank zij hulp van velen, die wij hierbij nog eens nadrukkelijk willen bedanken, werd het een gezellig Eemnesser gebeuren. In het bijzonder past ook een woord van dank aan het gemeentebestuur van Eemnes, het waterschap de Eem, de kerkgenootschappen hier ter plaatse en de leden van de Klepperman van Elleven uit Laren. Wij vinden het jammer, dat in de morgenuren een aanbieden van de petitie van de Stichting 'Het Sluisje' aan de Commissaris van de Koningin niet op de juiste manier kon geschieden. Ook de Historische Kring Eemnes pleit voor behoud van het unieke gebied rond dat sluisje, hetgeen ook tot uiting komt in de vertegenwoordiging van een HKE-bestuurslid in deze Stichting. Maar waarom was deze actie niet ruim van tevoren gepland en aangekondigd bij de HKE? Dan hadden wij met de voorzitter van de vergadering, de heer Le Coultre van de Stichting T.V.E., overleg kunnen plegen over een gepast moment binnen die jaarvergadering! Gelukkig werkte het weer mee en waren de excursies 's middags een zonnig gebeuren. Veel geïnteresseerden bezochten de Kerkstraat met de Grote Kerk, de St. Nicolaaskerk met het prachtige tentoongestelde kerkzilver, Wolfsstede met de expositie van boerenwerktuigen en de mensen in klederdracht, de sluis en het gemaal waar dijkgraaf de heer Roodhart uitleg gaf en het Dikke Torentje. Door velen werd hun aanvankelijk tijdens de lunch in Eemland begonnen gesprek nog tot in de late middaguren op het terras van 'Schipper's Welvaren' voortgezet.

Jan Out.

Onze Eemnesser Straatverlichting 100 jaar!

De bekende schilder Jan van der Heyden, uitvinder van de brandspuit, nam in 1669 in Amsterdam het initiatief om tot een betere stedelijke straatverlichting te komen. De vroed-

42- HKE

schap kreeg dat jaar een door hem uitgewerkt plan om de stad met uit ijzer en hoorn vervaardigde olielampen te verlichten. Dit ter vervanging van de (veelal kaarslantaarns van de burgers, die nauwelijks voldeden. Tien jaar later hingen er al 133 olielampen en weer tien jaar verder waren het er al 2400 !

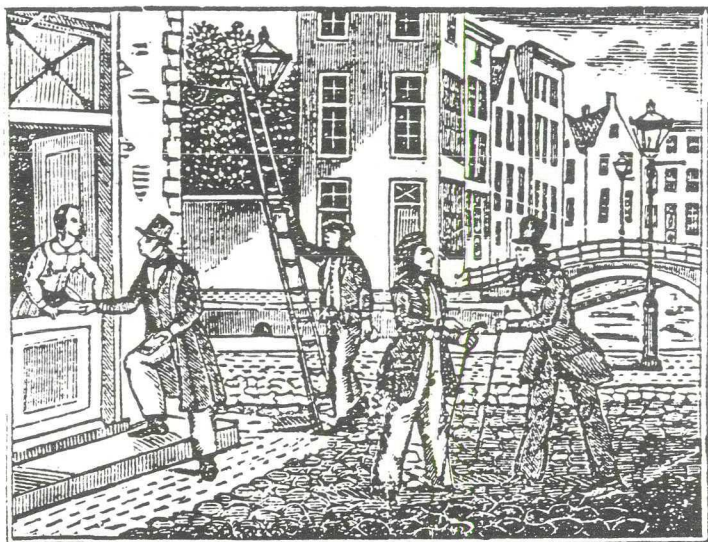
Allerlei steden volgden al snel dit voorbeeld. Op het platteland was de noodzaak kennelijk minder groot: Hilversum kreeg haar olielampen in 1850; Bussum haar gaslampen in 1874. In onze burgemeente Baarn werd eind 1859 een proef met verlichting gedaan. Burgemeester J.C.G.C. Laan, eveneens burgemeester van Eemnes, kreeg dit voor elkaar. Er werden 4 lantaarns aan touwen over de weg gehangen. De proef slaagde, want al op 21 november 1861 werd dit aantal met 12 lantaarns uitgebreid. De lampen brandden op patentolie. In 1874, na de aansluiting op het spoorwegnet, vond men petroleum een beter resultaat geven en werden de lampen hiertoe omgebouwd. In 1878 werd op gasverlichting overgeschakeld.

Straatverlichting: onnodig!

Hoe stond het ermee in onze eigen gemeente? De eerste berichten over straatverlichting lezen we in de notulen van de gemeenteraad uit 1877. In de vergadering van 24 november brengt burgemeester Mollerus van Westkerke ter sprake, dat enkele inwoners de raad per request verzocht hebben om 'eenige lantaarns te willen plaatsen ter verlichting der openbare wegen'.

De 7 raadsleden beraadslagen met elkaar en daarna wordt er gestemd. Vijf leden zijn tegen en alleen de leden G. Stalenhoef en L. Eek stemmen voor. Waarschijnlijk hebben de requestanten voor de nodige documentatie bij hun schrijven gezorgd, want van de ijzergieterij 'Prins van Oranje' werd een opgave ontvangen over diverse soorten lantaarnpalen.

Hiermee is deze zaak lange tijd van de baan. Pas 6 jaar later- nu is burgemeester Teding van Berkhout de raadsvoorzitter- wordt tijdens de vergadering van 15 november 1883 opnieuw over straatverlichting gesproken. Hij stelt voor om jaarlijks van oktober tot en met februari 20 lantaarns op de meest gevaarlijke punten te laten branden. Na de beraadslaging wordt het voorstel in stemming ge-

Illustratie bij Nieuwjaarswens van de lantaarnop-
steker van Vinkenveen, 1 januari 1892.

bracht: 4 stemmen tegen en 3 voor! Voorstemmers waren nu weer G. Stalenhoef en L. Eek met nu C. Hilhorst erbij. De heer Stalenhoef maakte zich zo kwaad over dit wegstemmen, dat hij meedeelde in beroep te gaan bij Gedeputeerde Staten. Waarschijnlijk heeft dat niets uitgethaald, want in de vergadering van 1 oktober 1885 probeert hij het op een andere manier. Hij krijgt het voor elkaar dat men besluit om nog geen post 'straatverlichting' in de begroting op te nemen, maar dat dit als nog zal gebeuren als de kas dit toelaat! Burgemeester Jhr. de Beaufort, die in Baarn woonde, zal wel instemmend geknikt hebben.

De start.

In het volgend begrotingsjaar 1886 staat geen post 'straatverlichting' opgenomen, maar in 1887 wordt vlak voor de winter door de Raad besloten om een 5e lantaarn te plaatsen! We mogen hieruit opmaken, dat in 1886- een eeuw geleden- de eerste vier lantaarns hier zijn geplaatst. Zij

tonden waarschijnlijk alle in Buitendijk. Eén aan het tolhuis en dan verder de dijk op. De vijfde lantaarn, die in 1887 werd bijgekocht, kwam in de Kerkstraat te staan. Er werd tevens besloten, dat men een 'lampe Belge' (?) in de lantaarns uit zou proberen.

Kennelijk voldeed de straatverlichting ook hier aan een behoefte, want in de winter 1890/1891 werden er nog eens 16 lantaarns bij gekocht. Beurtschipper Van IJken vervoerde vanuit Amsterdam voor de som van f 10,-- twintig nieuwe ijzeren palen, die de fa. J.S. Zimmer en Zn voor f 7,50 per stuk had geleverd. Bij F.J. Bijlard te Hilversum werd een gegoten paal voor f 13,-- gekocht, zodat men nu over 21 palen beschikte. Bij koperslager C. Richoffer kwamen de lantaarns à f 9,50 vandaan. En H.J. Riggeling mocht de palen en lantaarns schilderen, beglazen en nummeren. Totale onkosten: f 432,05.

De lantaarns werden over de gehele gemeente verdeeld. Voor het opsteken werd Eemnes in twee percelen gedeeld. Perceel 1: lantaarn no. 1 te Binnendijk t/m lantaarn no. 13 tegenover de katholieke kerk; perceel 2: hierbij aansluitend t/m no. 26 tegenover de weduwe G. Stalenhoef in Buitendijk en no. 27 aan de Molensteeg. Enkele jaren later telt Eemnes 28 lantaarns: no. 14 (tegenover de heer Warmolts, het doktershuis Wakkerendijk 44) hoort nu bij perceel 1; no. 15 aan de haven t/m 24 tegenover Izak Stalenhoef in Buitendijk, tezamen met no. 26 en 27 aan de Laarderweg en de lantaarn aan het tolhuis behoren nu bij perceel 2.

De aanbesteding.

De verdeling in percelen was van belang voor de aanbesteding van het aansteken, schoonhouden, vullen enz. van de lantaarns. De aanbesteding had jaarlijks plaats. Men schreef in voor genoemde werkzaamheden inclusief levering van de benodigde petroleum en tevens voor het plaatsen en het opbergen van de lantaarns aan het begin en eind van het seizoen (1 oktober t/m 15 maart; later 15 april). De opbergplaats van de lantaarns was de toren van de kerk van Eemnes-Buiten.

De lantaarnopsteker moest goed op de hoogte zijn van de stand van de maan: als die helder scheen hoefde de lamp niet te branden. Eén uur voorat de maan onder ging moest

Nieuwjaarswens, uitgegeven door de Amsterdamse
lantaarnvulders en lantaarnopstekers.

hij aan, één uur na opkomst kon hij uit.

In het af te sluiten contract met de gemeente stonden nog diverse bepalingen, onder meer voor het opsteken van de lamp in bijzondere omstandigheden als hoog water e.d. op last van B en W. Hiervoor werd f 0,10 per lantaarn per avond extra uitbetaald.

Bij nalatigheid, bijvoorbeeld het niet goed schoon poetsen van de glazen, konden ook boetes opgelegd worden of kon het werk ontnomen worden. En als stok achter de deur voor een goede uitvoering van de aangenomen taak was de uitbetaling van de aanneemsom verdeeld: 6/11 deel ontving de aansteker eind december, de rest aan het eind van het seizoen.

Over welk bedrag ging het eigenlijk? Natuurlijk varieerde dit met de petroleum prijzen en het aanbod van potentiële aanstekers, maar per perceel werd zo'n f 80,-- tot f 90,-- voor de hele periode gevraagd. Degenen, die in-

schreven waren meestal arbeiders of boereknechten. We komen verschillende van hun namen in de archieven tegen: Chr. Nagel, Lamb. van Hamersveld, H. Fokken, P. van Klooster, A. Koppen, H. Gieskens, P. van de Pol en H. Roodhart.

Klachten.

Dat de verlichting zeker niet zo afdoende was, blijkt uit een notitie in het notulenboek van de Kerkeraad van Eemnes-Buiten. Tijdens een vergadering op 1 november 1911 verzocht men de avond waarop de kerkleden over een voorstel konden komen stemmen te bepalen 'zoo mogelijk bij lichtende maan'!

Er kwamen ook wel regelmatig klachten over de verlichting bij de gemeente binnen. In de raadsvergadering van 12 december 1904 klaagden de leden Van 't Klooster en Meyer over de lantaarns van Binnendijk en de lantaarns bij de Lindeboom en bij de weduwe Oostbroek (de tol), die enkele keren slecht en twee avonden zelfs helemaal niet gebrand hadden. Burgemeester Roëll beloofde dit nader te onderzoeken.

Misschien kwam dit slechte functioneren door de slechte controle op de aansteker en door de armoede van de meeste van hen.

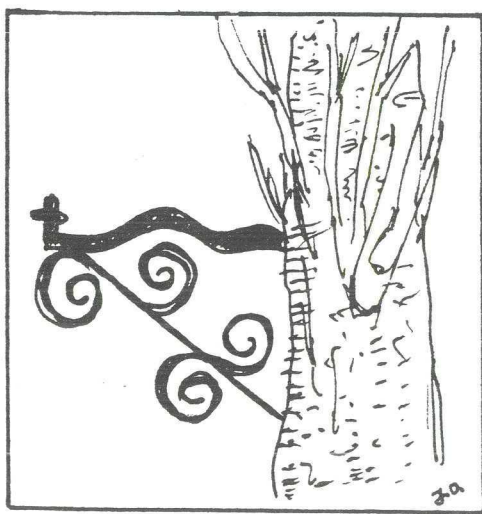
Dat laatste zou kunnen blijken uit de behandeling van klachten in een raadsvergadering van 2 februari 1908. Burgemeester Rutgers van Rozenburg merkt in die vergadering op, dat men de petroleum beter van gemeentewege kan aankopen en dan een paar vertrouwde mensen met het lantaarnopsteken moet belasten. Raadslid Meyer voegt daar dan aan toe: 'Dat het in dat geval wenschelijk zoude zijn die menschen vrij gebruik van olie te geven, opdat zij niet in de verleiding worden gebracht de olie van de gemeente voor eigen gebruik aan te wenden.' De raad is het hiermee eens en men besluit dit in de toekomst zo te gaan doen.

Dat najaar wordt aan P. van de Pol en aan B. van Hamersveld gevraagd of zij de lantaarns willen opsteken en wat zij daar voor willen ontvangen. Zij vragen er f 4,-- per week voor. Van gemeentewege vindt men dit te veel. H. Gieskens en H. Roodhart worden bereid gevonden het voor f 3,-- te doen en aan hen wordt het werk opgedragen.

Het jaar daarop wil het raadslid Stoutenburg weten, hoeveel deze nieuwe werkwijze de gemeente financieel scheelt. De burgemeester rekent dan voor, dat over het 2e halfjaar 1908 en het eerste halfjaar 1909 samen f 93,-- meer is uitgegeven. Stoutenburg wil daarom de zaak weer terugdraaien en op de oude manier aanbesteden, maar zijn voorstel hiertoe wordt met 4 tegen 3 stemmen verworpen. De gemeente blijft de petroleum aankopen en de voorraad wordt bij de raadsleden Van 't Klooster en Stoutenburg thuis gezet, zodat die er toezicht op kunnen houden!

Electriciteit

In 1913 komt er een grote verandering: de electriciteit doet in Eemnes haar intrede. De gemeente laat dadelijk de straatverlichting moderniseren: op 30 oktober branden de over de weg hangende elektrische lampen voor het eerst. Het jaar daarop worden op verzoek van de heer Padberg en andere Laarderwegbewoners lampen opgehangen vanaf de Molensteeg tot aan de gemeentegrens met Laren. En wat gebeurde er met de oude lampen? Die werden voor

Laardersteeg eind Kerkstraat

f 6,-- per stuk (paal met lantaarn) te koop aangeboden. Alleen de lantaarns aan het voormalige Tolhuis en aan de Lindeboom mochten blijven hangen.

De gemeente Huizen had er wel oren naar: men kocht de hele voorraad. In de vergadering van 26 juni 1914 keurde de Raad deze transactie goed en sloot daarmee de periode van straatverlichting door middel van petroleumlampen definitief af.

Alleen een smeedijzeren lantaarnsteun aan een wilg op het eind van de Kerkstraat is nu nog de laatste getuige uit deze periode.

Jan Out.

24 mei 1986 Open Dag T.V.E. (een impressie)

De jaarlijkse open dag van de Stichting Tussen Vecht en Eem (T.V.E.) werd dit jaar in Eemnes gehouden, en mede georganiseerd door de H.K.E.

Het ochtend-programma vond plaats in De Hilt met o.a. lezingen over klederdrachten in Eemnes, huizen aan de Kerkstraat, polder en boerderijen. Na de lunch was er gelegenheid voor bezoeken aan de Kerkstraat en de Grote Kerk, en -per huifkar voormensen zonder vervoer - aan 't Sluisje, het Dikke Torentje, boerderij Wolfsstede en de R.K. Kerk.

In de toneelzaal van De Hilt, waar de lezingen werden gehouden, waren behalve stoelen ook - vermoedelijk als zaalvulling - tafeltjes geplaatst. Al spoedig werden er extra stoelen aangesleept, want het aantal belangstellenden was verheugend groot. Het T.V.E.-bestuur was daardoor genooddaakt een goed heenkomen te zoeken toen ze voor de aanvang van de lezingen van het podium werden verdreven door het projektiescherm.

Tijdens de jaarvergadering van T.V.E., die aan de lezingen voorafging, had het bestuur al met weerspannige microfoons te kampen gehad. Die werkten wel, maar alleen als je ze vlak voor de mond hield. H.K.E.'s voorzitter onder wiens voortvarende leiding de open dag was voor-

bereid, maakte desondanks een ontspannen indruk. Hij dacht kennelijk: wie over dergelijke kleinigheden valt is een kniesoor.

Veel bijval oogstte de H.K.E.-voorzitter met zijn welkomstwoord, dat hij in een oudhollands jasje had gestoken, en waarin hij zich speciaal richtte tot de eregast, de Commissaris der Koningin in de provincie Utrecht, en de Burgemeester van Eemnes. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om de van sommige kanten bepleite annexatie van Eemnes door Baarn te verwerpen.

De Burgemeester van Eemnes kreeg vervolgens het woord. Met haar welluidende stem schetste zij de bekoorlijkheden van haar gemeente, en roemde het werk van de H.K.E.

Door de voorzitter van de T.V.E. werd een lans gebroken voor het stichten van oudheidskamers en het oprichten van een Gooisch historisch archief, waarvoor hij de medewerking inriep van de historische verenigingen die bij zijn stichting zijn aangesloten.

Een woordvoerder van de stichting die ijvert voor het behoud van 't Sluisje (dat door de ruilverkavelingsplannen wordt bedreigd) vroeg en kreeg gelegenheid de Commissaris der Koningin een verzoekschrift met foto's te overhandigen.

De lezingen, geïllustreerd met mooie dia's, vielen zeer in de smaak, en waren wat gezamenlijke lengte betreft mijns inziens nog net binnen de grenzen van wat een mens aan indrukken kan verwerken. Alle drie onderwerpen zouden best tot een avondvullend programma kunnen worden uitgewerkt.

Voor de lunch in hotel Eemland hadden zich maar liefst 130 personen opgegeven. Wandelend toog men er heen; ook de Commissaris der Koningin, die langer bleef dan was verwacht. Het was allemaal erg gezellig en informeel. Het middagprogramma werd begunstigd door ideaal weer. Kerkstraat en Grote Kerk waren grote trekpleisters. In de polder kon men genieten van prachtige wolkenluchten. Er stond weliswaar een stijve westenwind, maar de zon was er meestal bij. In het oude elektrische gemaal bij 't Sluisje werden de belangstellenden ontvangen door de Dijkgraaf. Een technicus legde de werking uit van

50- HKE

de museumstukken, die nog steeds zo'n duizend uur per jaar het overtollige water uit de polder pompen.

In de kerk van het Dikke Torentje, waar Koningin Emma destijds de diensten bijwoonde, lagen nog de Soestdijk-bijbels. De koninklijke kerkbank was van echt eikenhout die ernaast leek er alleen maar op.

Op de deel van de onwaarschijnlijk netjes onderhouden boerderij Wolfsstedewas een kleine expositie ingericht van oude boerenwerktuigen, waaronder enkele zeer waardevolle. Het Eemnesser Dorpsjournaal was er bezig te filmen. Buiten werden klederdrachten getoond. Voor de draagsters en dragers misschien niet zo comfortabel, maar mooi om te zien.

In de R.K. Kerk had men het zilver en andere schatten te voorschijn gehaald. Uitleg werd gegeven door de vice-voorzitter van de H.K.E., met een stem die tot buiten de kerkdeur was te horen (voor mensen die net binnenkomen, verklaarde hij). Om vier uur zou de open dag ten einde zijn, maar voor wat betreft de R.K. Kerk was het bij vijven toen de laatste bezoekers haast tegenstribbelend uit het kerkgebouw werden geleid. Daarna deuren afsluiten, schatten opbergen, uitstalkasten afbreken, koffie drinken met de pastoor in de keuken van de pastorie; einde.

Op het terras van Schippers Welvaren werd teruggeblikt op een geslaagde dag, en waarderend gesproken over de toewijding van de velen die zich voor het welslagen hadden ingespannen.

Ruud Kes.

Monumentenzorg en de Gemeente.

In het afgelopen jaar was er heel wat te doen over de Monumentenzorg. Nu de monumentewet van 1961 zo'n 25 jaar heeft gefunctioneerd, blijkt er behoefte te bestaan aan aanpassingen, ook al omdat grote achterstand in restauraties is opgelopen. De wet regelde de Monumentenzorg

zeer centralistisch, wat ook niet meer past bij de huidige opvattingen over decentralisatie van allerlei overheidstaken naar provinciaal en gemeentelijk niveau. Bovendien vinden er binnen de Monumentenzorg verschuivingen plaats in de opvattingen over wat bescherming verdient. Zo is er meer aandacht voor het monument binnen het geheel van een historische gegroeide bebouwing en de omringende ruimte. Ook jongere bouwkunst (ná 1850) komt meer in de belangstelling. Er is meer oog voor het beheer en het gebruik van monumenten en ook voor de aanpak van groot onderhoud. Er is een streven naar soberder uitgevoerde restauraties. De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (W.V.C.) koos voor een geheel nieuwe opzet, waarvoor de uitgangspunten werden neergelegd in de Nota over de Monumentenzorg, door Minister Brinkman uitgebracht op 28 mei 1984. Twee hoofdpunten komen daaruit naar voren:

1. Bestuurlijke taakverdeling;
2. Subsidiëring en financiering.

De beleidsvoornemens ten aanzien van de taakverdeling tussen Rijk, Provincie en Gemeente kreeg een juridische vormgeving in het 'Voorontwerp van Wet tot vervanging van de Monumentenwet', verschenen op 30 oktober 1985. Het zal na inwinning en verwerking van adviezen in 1986 of 1987 als wet worden ingediend bij de Tweede Kamer.

Subsidie, fiscale en financiële aangelegenheden van het restaureren werden geregeld in de 'Rijkssubsidieregeling Restauratie Monumenten' (R.R.M.), die op 1 januari 1986 in werking is getreden.

Voorontwerp van Wet tot vervanging van de Monumentenwet.
Tot de belangrijkste punten behoort de taakverdeling tussen Rijk, Provincie en Gemeente: bescherming van monumenten is een Rijkstaak, de zorg voor de monumenten een gemeenschappelijke taak van overheden en particulier initiatief.

- De aanwijzing van monumenten blijft een taak van de Minister, de Monumentenraad gehoord;
- Het verlenen van een vergunning voor de aanpassing (of sloop) van een beschermd monument wordt een taak van de gemeente;
- Provincies behouden hun adviestaak bij aanwijzing en vergunningverlening indien het gaat om een monument

buiten de bebouwde kom;

- Advies-en beslissingstermijnen zijn aanzienlijk ingekort;
- Subsidieverlening ten behoeve van herstel en instandhouding van monumenten zal plaatsvinden volgens uitvoeringsregelingen gebaseerd op de nieuwe wet; enz.

Taken van de Gemeente.

Het is de bedoeling van de nieuwe wet, dat de Gemeente een eigen monumentenbeleid gaat voeren, waarbij voorlichting aan monumenteigenaren en begeleiding van restauratie-aanvragen belangrijk zijn.

- Vergunningen. Aan de gemeente is dus het verlenen van verbouwings- en sloopvergunningen toebedeeld. Hiertoe is een gemeentelijke Monumentenverordening noodzakelijk, die de advisering door een commissie van deskundigen, de zgn. Monumentencommissie, regelt. B.& W. moeten advies inwinnen bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in Zeist, en, als het om monumenten buiten de bebouwde kom gaat, bij Gedeputeerde Staten.

Als de Gemeente niet kan of wil komen tot een eigen Monumentenverordening, kan ze het zoeken in een samenwerkingsverband met andere gemeente, óf niets doen, waarna de huidige situatie blijft bestaan.

- Subsidie voor restauraties van Rijksmonumenten moet voortaan op grond van de Rijkssubsidieregeling Restauratie Monumenten bij de gemeente worden aangevraagd. Het nu ontworpen systeem berust op een door de Gemeente op te stellen meerjarenprogramma, een (interne) reservering per gemeente door de Minister van een bedrag (in de regeling 'budget' genoemd en een subsidiebeschikking afgegeven door de Minister, gebaseerd op de gemeentelijke prioriteiten. De subsidie wordt dus door de Minister verleend, maar aan de gemeenten wordt grote invloed toegekend op die subsidieverlening. De subsidie moet passen in het voor de betreffende gemeente gereserveerde restauratie-rijksbudget. Belangrijke voorwaarde is, dat het te restaureren monument voorkomt op het zogenaamde meerjarenprogramma van de Gemeente.

- Meerjarenprogramma. Het eerste dat de gemeenten kunnen indienen geldt voor de periode 1987 tot en met 1991. Eisen waaraan de gemeentelijke meerjarenplannen moeten voldoen: ze dienen:

- a. de vorm te hebben van een raadsbesluit;
- b. een overzicht te bevatten van de in technische zin matige en slechte Rijksmonumenten waarvan de restauratie in de desbetreffende periode wordt overwogen;
- c. een gefaseerde aanpak van de uitvoering van het programma aan te geven;
- d. een raming in te houden van de kosten voor de eigenaar per restauratie, alsmede van de hoogte van de subsidie, die door hem van de Minister wordt verwacht.

Een goed opgesteld meerjarenprogramma van de gemeente is van groot belang, want gebouwen die daar niet in zijn opgenomen, krijgen geen subsidie!

Het eerste meerjarenprogramma dient vóór 1 september 1986 te worden ingediend. De gemeente is echter niet verplicht een meerjarenprogramma in te dienen. Belanghebbenden dienen er dus op te letten, dat de gemeente hun eventuele restauratieplannen voor 1990 en 1991 (in de 3 jaren daarvóór geldt een overgangsregeling) inbrengt in een in te dienen meerjarenprogramma. Over de prioriteitsstellingen dienen particuliere eigenaren en monumentbezittende organisaties vóór de vaststelling van het programma te overleggen met de gemeente. Die is bekend met het door de Minister vastgestelde beschikbare jaarlijkse budget. De Minister zegt de subsidie toe; de Rijksdienst voor de Monumentenzorg zal het subsidiabele bedrag blijven vaststellen.

- Aansluitend op het Rijk kan de Gemeente een gemeentelijke Monumentenlijst aanleggen met eigen regelingen.

Stichting Nationaal Restauratiefonds.

Deze Stichting wil ervoor zorgen, dat restauratie sneller tot uitvoering kunnen komen op een financieel verantwoorde basis.

De taken van het N.R.F.:

- het geven van voorlichting omtrent (de financiële en fiscale kanten van het restaureren;
- het uitbetalen van de subsidiebedragen;
- het verstrekken van restauratiehypotheeken;
- het verzorgen van de voorfinanciering van subsidie en eventuele restauratiehypotheek.

Zodra door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg een restauratiesubsidie is vastgesteld, zal het N.R.F. de eige-

naar van het betreffende monument rechtstreeks benaderen en hem informeren over de financiële mogelijkheden.

Hoeveel bedraagt het subsidiepercentage?

Dit is onder andere afhankelijk van het soort monument.

Voor woonhuizen geldt een basis-subsidie van 30% van de subsidiabele kosten, voor kerken 50%. De fiscale aftrekmogelijkheden spelen ook een rol. Voor monumenteigenaren die geen fiscale aftrekmogelijkheden hebben, zoals stichtingen en kerkgenootschappen, wordt de basis-subsidie met 30% van de subsidiabele kosten verhoogd, dus voor woningen tot 60% en voor kerken tot 80%.

Wanneer de eigenaar wél fiscale aftrekmogelijkheden heeft, wordt de basissubsidie niet verhoogd met 30%, maar kan hij op zeer gunstige voorwaarden een restauratiehypotheek bij het N.R.F. krijgen tot eveneens 30% van de subsidiabele kosten. Netto komen beide regelingen ongeveer gelijk uit.

De restauratiehypotheek wordt tegen lage rente verleend: 5% beneden de normaal geldende hypotheekrente (echter minimaal 3%). Ook overigens gelden gunstige voorwaarden. Voorfinanciering van de subsidie en de restauratiehypotheek.

In de subsidiebeschikking wordt vermeld per welke datum de subsidie zal worden uitbetaald. Dit zou bijvoorbeeld pas na 4 jaar kunnen zijn. Als de eigenaar tóch eerder wil restaureren om financiële of technische redenen, bijvoorbeeld, dan is voorfinanciering mogelijk tegen een voordelige rente.

De Stichting Nationaal Restauratiefonds tracht door middel van voorlichtingsdagen, speciaal ook voor gemeentebesturen, en het verbreiden van voorlichtingsbrochures, zoveel mogelijk bekendheid te geven aan de veranderingen op bestuurlijk gebied en de financiële en fiscale mogelijkheden in de nieuwe situatie.

Een overzichtelijk brochure, genaamd 'Een nieuw leven voor oude Monumenten' is bij de Stichting Nationaal Restauratiefonds aan te vragen. Postadres: Postbus 51, 3870 DA Hoevelaken.

Adres: Westerdorpsstraat 66, 3871 AZ Hoevelaken, tel. 03495-39439

Natuurlijk kan ook de Gemeente U inlichten.

U kunt de N.R.F.-brochure en eventueel meer uitgebreid

voorlichtingsmateriaal ook inzien of lenen bij de Monumentengroep van de H.K.E., p/a Torenzicht 38, Eemnes, tel. 86303.

Jenny de Roos-Post.

Verzameling 'Eemnes' op Utrechtse Veiling.

De boeken van Meester Van der Schaft.

Op 4 maart j.l. vond bij Antiquariaat Beijers in Utrecht een veiling plaats waarbij ook twee albums van een Eemnesverzamelaar aan de man gebracht werden.

Twee dagen van tevoren werd ik hieromtrent getipt en omdat het antiquariaat in de nabije omgeving van mijn werk gelegen is, kon ik nog juist op de laatste kijkdag deze Eemnesser albums bewonderen.

Volgens de veilingscatalogus ging het om: een verzorgde verzameling, voorzien van (historische) aantekeningen. O.a. 69 ansichtkaarten; circa 130 voornamelijk kleine amateurfoto's; 4 foto's van de landing van een Engels luchtschip in 1917; 2 grotere foto's van de School met de Bijbel uit 1916 en 1930; oorlogsherinneringen; materiaal over de ruilverkavelingen van de Eemnesser polders in 1941 en over de gemeenteraadsverkiezingen van 1946.' Het geheel was verdeeld over 2 albums.

De verzamelaar en de samensteller van het geheel was J.A. van der Schaft, die van 1933 tot 1946 onderwijzer op de Bijbelschool in Eemnes was geweest.

Ik vond het materiaal zo interessant, dat ik besloot naar de veiling te gaan. Na overleg met het bestuur van de Historische Kring Eemnes werd mij de kans gegeven om ervoor te zorgen dat deze verzameling in Eemnes zou kunnen blijven.

En dat is me gelukt! De albums zijn terug in Eemnes en ik wil er voor zorgen dat ze niet alleen in de kast blijven staan. Meester van der Schaft heeft bij de foto's veel informatie geschreven. Daarom zijn het een soort Eemnesser geschiedenisboeken vanaf ± 1900.

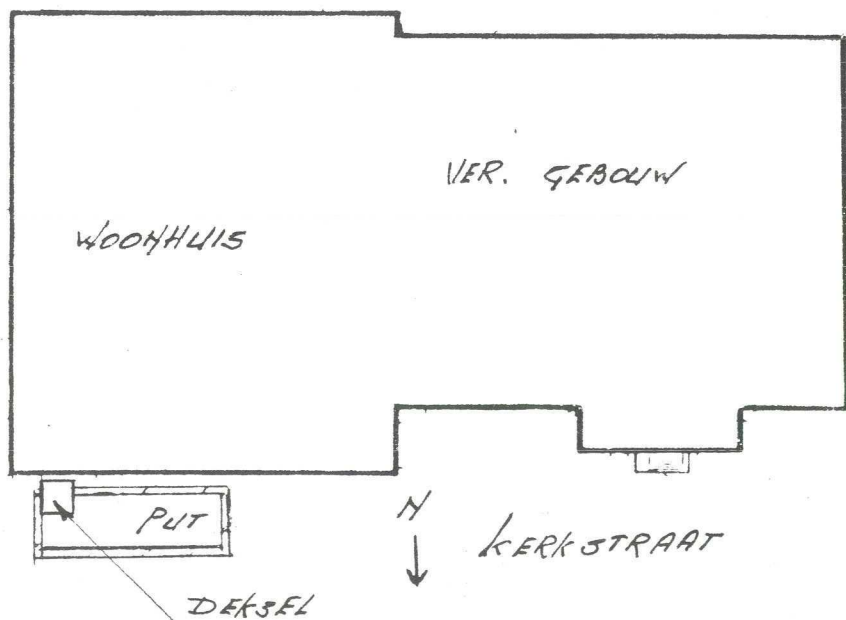
Ik wil alle belangstellenden in de gelegenheid stellen de boeken eens enkele dagen te lenen om ze dan eens rustig door te kijken. Wanneer u de boeken een paar dagen in huis wilt hebben, kunt u contact met me opnemen.

Henk van Hees,
Geutoomserf 23,
3755 VL Eemnes.
tel. 02153-89849

Een put in de Kerkstraat.

In november 1985 viel het verenigingsgebouw onder de slopershamer. Hiermee kwam een einde aan de rijke historie van dit gebouw.

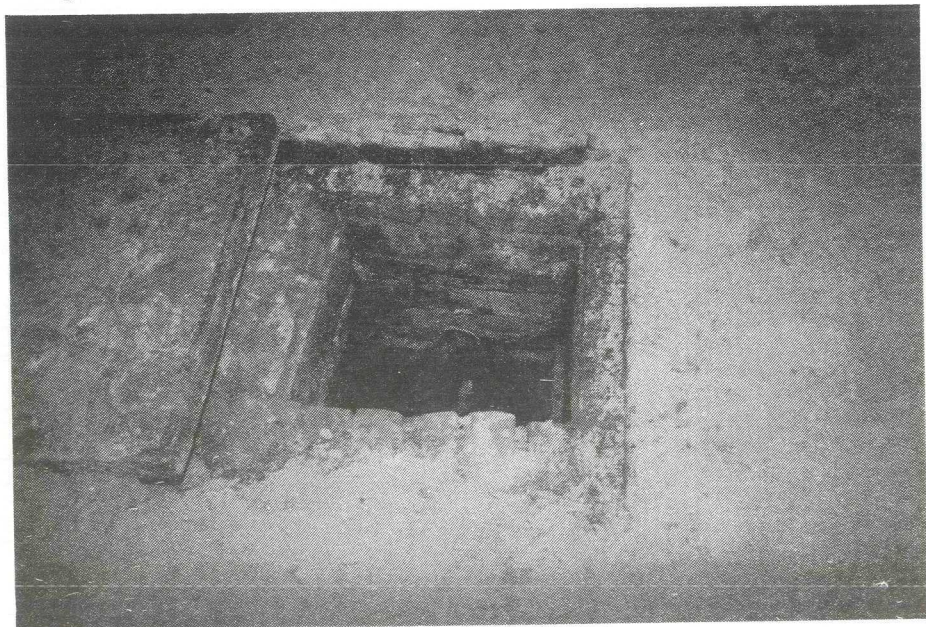
Bij de werkzaamheden kwam een putdeksel aan het licht, pal ten noorden van de woning naast het gebouw, $\pm 60 \times 60$ cm groot. (zie tek). Medewerkers van de gemeentelijke dienst Publieke Werken waren zo attent de Historische

Kring te waarschuwen.

Na verwijdering van de deksel werd een betegelde ruimte zichtbaar (zie foto 1). Was dit een deel van het onderaardse gangenstelsel in de Kerkstraat, waarover verhalen de ronde doen? Er was een gewelfje zichtbaar en er was een prachtige echo te horen. Goed zicht werd echter belemmerd door een forse laag (overigens helder) water. Toen dit eenmaal weggepompt was werd de situatie heel wat duidelijker en was Eemnes weer een illusie armer; de ruimte was duidelijk begrensd, hoewel van een aanzienlijk oppervlak: $\pm 2\text{m} \times 4,80\text{m}$. Ook de hoogte was aanzienlijk: $\pm 2,50\text{m}$ op het hoogste punt, dat zich $\pm 40\text{cm}$ onder het aardoppervlak bevond. (zie foto 2).

Aan de twee smalle zijden bevonden zich diverse leidingen. Bovenin mondde een gresbuis uit van $\pm 10\text{cm}$ doorsnee; aan dezelfde kant waren 2 ijzeren en 1 loden pijp te zien van $\pm 6\text{cm}$ doorsnee. Ze eindigden op verschillende hoogten.

De toegang tot de put, met het zicht op de oostzijde. Onder de gresbuis was een schuin aflopende dorpel aangebracht, zodat het aangevoerde water niet langs de wand sijpelde, maar vrij naar beneden kon vallen.

De put, gezien in westelijke richting. Het uitsteeksel rechts heeft vermoedelijk als steunbeer dienst gedaan. Achterin zijn 3 leidingen te zien; de buitenste twee waren van staal, de middelste van lood. Ze eindigden onderaan op verschillende hoogten.

De buitenkant van de put, inclusief het gewelf aan de bovenzijde, was gemaakt van baksteen. Van binnen waren bodem en zijmuren tot een hoogte van 1.50m betegeld met geglazuurde roodbruine tegels; de ronde bovenkant was aangesmeerd met specie.

Wat is nu het doel van deze put geweest? Alles wijst in de richting van het gebruik als waterput: het gladde oppervlak, de gresbuizen (voor de aanvoer van regenwater) en de metalen buizen, waardoor het water weer kon worden opgepompt. Waarheen deze buizen precies gelopen hebben is niet helemaal duidelijk. Aan de oostzijde van de put waren ze aan de buitenkant afgezaagd; aan de andere kant liepen ze $\pm$ 50cm door in westelijke richting en hielden alsnog op. Vermoedelijk zijn er twee pompen op aangesloten geweest, één in de keuken van de woning bij het Verenigingsgebouw en één in het Verenigingsgebouw zelf. Door de aanleg van de

waterleiding in Eemnes in 1932 werd de put overbodig.

Duidelijke aanwijzingen over het tijdstip van de bouw van de put zijn niet voorhanden. Het verenigingsgebouw dateerde van 1883. In 1824 werd er een openbare school gebouwd op dezelfde plek. Gezien het gebruikte materiaal zijn beide jaartallen mogelijk als bouwjaar van de put.

Het gebruik van dit soort regenwaterputten kwam in Eemnes meer voor. Meestal waren ze dan niet zo diep en aangelegd onder de deel of het voorhuis. Het regenwater werd dan aangevoerd via het pannengedeelte in het dak en door een regenpijp rechtstreeks naar binnen de put in geleid, waaruit het voor gebruik opgepompt kon worden.

Ondanks de goede wil van alle betrokkenen was het niet mogelijk de put in zijn totaliteit te behouden, in verband met de ten behoeve van de in aanbouw zijnde huizen aldaar te leggen leidingen. Wel ligt de bodem van de put er nog en zijn er een aantal tegels voor de Historische Kring behouden.

Livia Lankreijer.

(Met dank aan de dienst Publieke Werken en de medewerkers van de fa. Zonneveld.)

Ontvangen schenkingen

Met zekere regelmaat ontvangt onze kring voorwerpen, boeken, kaarten enz. als geschenk. Met dank aan de givers willen wij dit in een artikel vermelden. Als U als schenker geen naam vermeld wil zien, voldoen wij graag aan uw wens.

De laatste maanden ontvingen wij:

1. Twee diaserie's 'Eemnes, begin zeventiger jaren gefotografeerd' en '625 jaar Eemnes' (M.IJzerman te Bilthoven);
2. Speldje 'Binnenlandse Strijdkrachten 1944-1945' (G. Karsbergen, Eemnes);
3. Speldje Duitse Adelaar met hakenkruis (imitatie; beschadigd;

4. Eemnesser bidprentjes (Historische Kring Huessen);
5. Persfoto's (E.H.J. Wortel te Laren NH);
6. Twee diaserie's Eemnes (C.J. Bakker te Bathmen);
7. Dia's en boek 'Tussen Vecht, Eem en Zee' (Oud burgemeester de Bekker).

Werkgroepen

Monumenten	J. de Roos, Torenzicht 38	86303
Biblio/topografie	R.G. Kes, Ploeglaan 20	83764
Genealogie	H.v.Hees, Geutoomserf 23	89849
Recent Verleden	H.v.Hees, Geutoomserf 23	89849
2e Wereldoorlog	J.Out, Raadhuislaan 87	87153

Het Vrijheidsmonument.

De commissie relatie burger-overheid gaf de werkgroep, waaruit de Stichting Vrijheidsmonument Eemnes is voortgekomen, de opdracht de mogelijkheden te onderzoeken om te komen tot de oprichting van een herdenkingsteken in de gemeente Eemnes. Het herdenkingsteken moest voldoen aan drie voorwaarden:

- het herdenken van de gevallen;
- het herdenken van de bevrijding die ten koste is gegaan van slachtoffers;
- het moet toekomstgericht zijn.

Het ontwerp is gemaakt door de beeldend kunstenaar en oud-verzetsman Peter Zwart.

De drie dansende kinderen beelden een TOEKOMST in vrijheid uit. Het geknielde kind reikt de BEVRIJDENDE hand naar het omhoog klimmende kind, om het naar die toekomst in vrijheid te helpen, want ook nu nog leven velen niet in vrijheid. Voor de sokkel zal een gedenkplaat ter HERDENKING geplaatst worden met een passende tekst en de namen der gevallen.

Gedurende de afgelopen twee en een half jaar is in het ge-

meentelijk archief nauwkeurig onderzoek verricht door leden van de Werkgroep Tweede Wereldoorlog van de H.K.E.

Samen met de namen van de negentien geallieerde vliegers, die op het grondgebied van onze gemeente de dood vonden, zullen ook de namen van de hieronder genoemde inwoners van Eemnes op de plaquette geplaatst worden.

- 24 juli 1942

- Albert Niewold.

Voer als bootsman op het ss 'Telamon' van de K.N.S.M. toen dit schip op 24 juli 1942 in het westelijk deel van de Atlantische Oceaan tot zinken werd gebracht door de U-160. Hij behoort tot de vermisten.

- 1 oktober 1943

- Victor A. van Swieten.

Werd in september 1943 gearresteerd en met achttien anderen op 1 oktober 1943 gefusilleerd. Hij werkte samen

met personen uit het verzet in Laren en Amsterdam. Hij ligt begraven op de erebegraafplaats te Overveen.

- 1 maart 1945
 - Heinrich Ickelsheimer.
Is abt lid van de Marechaussee werkzaam geweest in Bunschoten en tijdelijk ook in Eemnes. Wordt overgeplaatst naar Groningen en sloot zich aldaar aan bij het plaatselijk verzet. Moest echter onderduiken en vond een onderduikadres aan de Heikant in het zuidelijk deel van het grondgebied van de gemeente Eemnes. Wordt op 1 maart 1945 in de vroege ochtend door Duitse soldaten vermoord. Hij ligt begraven op de erebegraafplaats te Loenen op de Veluwe.
- 11 april 1945
 - Dirk J. Buis en Aloisius C. Vlasman.
Zij werden naar aanleiding van de schietpartij die zich heeft voorgedaan op de Wakkerendijk in de nacht van 10 op 11 april 1945 gearresteerd en overgebracht naar Laren. Daar werden zij gefusilleerd. Zij liggen begraven op de erebegraafplaats te Overveen.
- 24 april 1945
 - Wiebe Dop.
Moest in Duitsland werken. Kwam terecht in het concentratiekamp Mauthausen. Hij overleefde de aldaar uit te voeren dwangarbeid niet.
- 3 mei 1945
 - Wilhelmus J. Fokken.
Werd nabij de waaien in de noordelijke polder van Eemnes doodgeschoten. Het gebied aldaar was door de Duitsers tot verboden gebied verklaard.

Ondanks het gehouden onderzoek is het niet uitgesloten dat nog meer inwoners van Eemnes hun leven hebben verloren door of ten gevolge van oorlogshandelingen. Wij doen daarom een dringend beroep op u. Indien u nog meer personen kent die hun leven door of ten gevolge van oorlogshandelingen hebben verloren in de Tweede Wereldoorlog, wilt u ons dat dan zo spoedig mogelijk

laten weten? Neemt u alstublieft contact op met J.V.M. Out, (tel. 87153) of J. van der Woude (tel. 13701).

Ook als u twijfelt, laat het ons weten. Wij hebben kontakten met autoriteiten die opheldering kunnen geven hieromtrent en die ons helpen bij het onderzoek. Een naam kan ook nog na de onthulling op de plaquette worden aangebracht. Daarvoor is ruimte uitgespaard. Maar in het herdenkingsboek kan dat niet meer als het eenmaal is gedrukt.

Werkgroep Tweede Wereldoorlog.

De familie Scherpenzeel.

De voorvaders van de familie Scherpenzeel vinden we terug in Woudenberg rond 1740. Het is dus waarschijnlijk dat de familienaam een verwijzing is naar het aangrenzende Gelderse dorp Scherpenzeel.

In de periode 1720-1745 vinden we in de kerkelijke registers van de Hervormde Kerk van Woudenberg een aantal keren de familienaam Scherpenzeel. Uit de beperkte gegevens wordt het familie verband tussen de genoemde personen echter niet duidelijk.

De stamvader, Jan Scherpenseel (let op de spelling) van de Eemnesser familie Scherpenzeel duikt in de boeken op als hij, dan al weduwnaar van Jannigje Jans van Lunteren, in het huwelijk treedt met Fennetje van Wees.

I	Jan Hendrikse Scherpenseel geboren + 1715 te Woudenberg trouwt (1) Jannigje Jans van Lunteren trouwt (2) 13-02-1746 te Woudenberg Fennetje van Wees geboren te Woudenberg
---	---

Over eventuele kinderen uit het eerste huwelijk is niets bekend, maar uit het tweede huwelijk wordt een zoon geboren, Hendriks Jansz Scherpenzeel (II).

Het hele gezin, of alleen Hendrik verhuist rond 1765 naar Muiderberg. Vanuit Muiderberg gaat Hendrik aan het
64- HKE

werk als daggelder o.a. in Eemnes. Naast het werk heeft Eemnes Hendrik nog meer te bieden zoals blijkt uit het huwelijksregister van de Hervormde Kerk van Eemnes-Buiten. Daarin staat bij de ondertrouw registratie van Hendrik en Hendrikje Jilles de Rooy op 23 januari 1771: 'en zijn den 10 febr. voor 't bed van de bruyd, welke onder-tusschen bevallen was, in 't huwelijk bevestigd.'

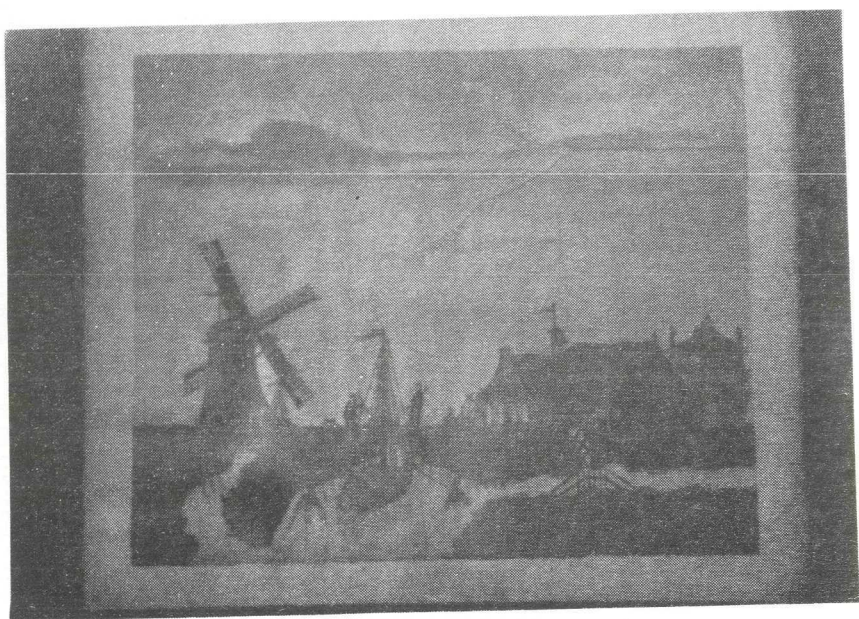
De vader van Hendrikje was de schipper Jelis de Rooy, die rond de tijd van het huwelijk woonde op Wakkerendijk 17/19 (naast Cafe Staal).

II Hendriks Jan'sz Scherpenzeel
 gedoopt 04-12-1746 te Woudenberg
 overleden 26-12-1810 te Muiderberg
 trouwt (1) 10-02-1771 te Eemnes
 Hendrikje Jilles de Rooy
 geboren + 1750 te Eemnes
 trouwt (2) 11-10-1799 te Muiderberg
 Anna Maria van Bazel
 geboren te Amsterdam
 overleden 19-09-1811 te Muiderberg

Na de geboorte van hun eerste zoon, Jan (IIIa) en de huwelijksvoltrekking gaat de familie in Muiderberg wonen. Tot 1792 wordt het gezin verblijd met nog 11 kinderen (9 zonen en 2 dochters). Na het overlijden van Hendrikje treedt Hendrik in 1799 in het huwelijk met Anna Maria van Bazel. Hij blijft tot aan zijn dood (1810) in Muiderberg wonen. Zowel Jan (IIIa) als de tweede zoon, Tijmen (IIIb), gaan naar de geboortestad van hun moeder, Eemnes, om daar te wonen en te werken. Beide doen in de Hervormde Kerk van Eemnes Buiten belijdenis, Jan in 1793 en Tijmen in 1815.

IIIa Jan Scherpenzeel
 gedoopt 20-02-1771 te Eemnes
 overleden 27-04-1843 te Eemnes
 trouwt 28-04-1799 te Eemnes
 Jannetje Romijn
 gedoopt 06-03-1774 te Eemnes

IIIb Tijmen Scherpenzeel
 geboren 08-03-1789 te Muiderberg

*Sluis te Eemnes voor 1883. Aquarel van S. de Jong,
Laren NH.*

overleden 17-12-1842 te Eemnes

Tijmen werkt als boerenknecht en blijft ongetrouwd. Jan echter trouwt in 1799 met Jannetje Romijn. Jannetje is een dochter van Peter Romijn, boer aan het eind van de Meentweg, en Lammetje Heijmens Diepenbos. Jan en Jannetje gaan wonen in Eemnes en in 1802 wordt Hendrik (IV) hun eerste en enig kind, geboren.

Per 1 mei 1808 wordt Jan officieel aangesteld als watermolenaar van de scheprad watermolen aan het eind van de Vaart. Dit is het begin van een 'vader op zoon' traditie die ruim honderd jaar zal duren. De jaarwedde voor de watermolenaar bedroef in 1808 f 125,--. en in geval hij als molenaar tot genoegdoening zijn verricht, kan hij jaarlijks op f 25,-- extra rekenen. De boerderij

Wakkerendijk 31, de boerderij aan de sluis, meer dan een eeuw de woonplaats van de Scherpenzelen.

Wakkerendijk 31, de boerderij naast het sluisje, krijgt de watermolenaar als woning. Waarschijnlijk heeft Jan al voor 1808 bij de sluis gewoond, want al in 1805 wordt Jan genoemd als 'sluijswachter'.

IV

Hendrik Scherpenzeel
geboren 14-11-1802 te Eemnes
overleden 22-04-1869 te Eemnes
trouwt 23-12-1826 te Eemnes
Marritje Blom
geboren 15-02-1805 te Eemnes
overleden 28-08-1858 te Eemnes

Zoon, Hendrik (IV) weet ook een vrouw te vinden uit Eemnes en trouwt in 1826 in de Hervormde Kerk van Eemnes Buiten met Marritje Blom, dochter van Teunis Blom en Groetje Donselaar (Meentweg 45). Uit het huwelijk worden zes kinderen geboren, een zoon en vijf dochters. Hendrik volgt zijn vader op als watermolenaar op de scheprad watermolen.

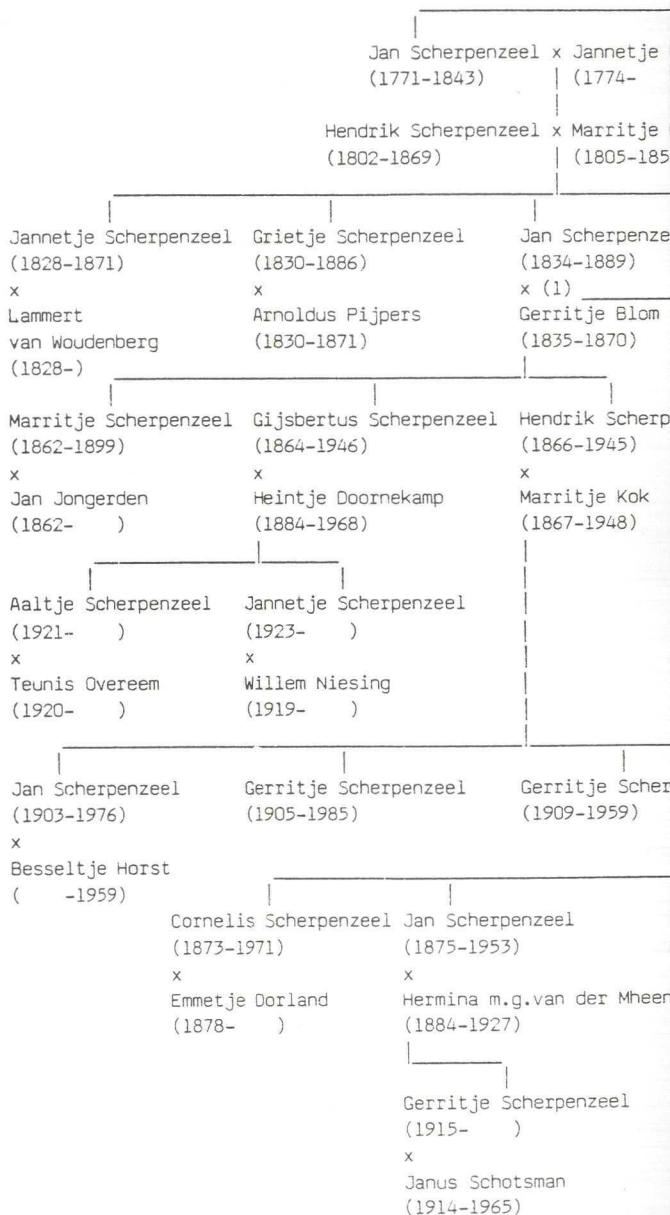
OVERZICHT VAN DE FAMILIE SCHERPENZEEL IN EEMNES

Jan Hendrik

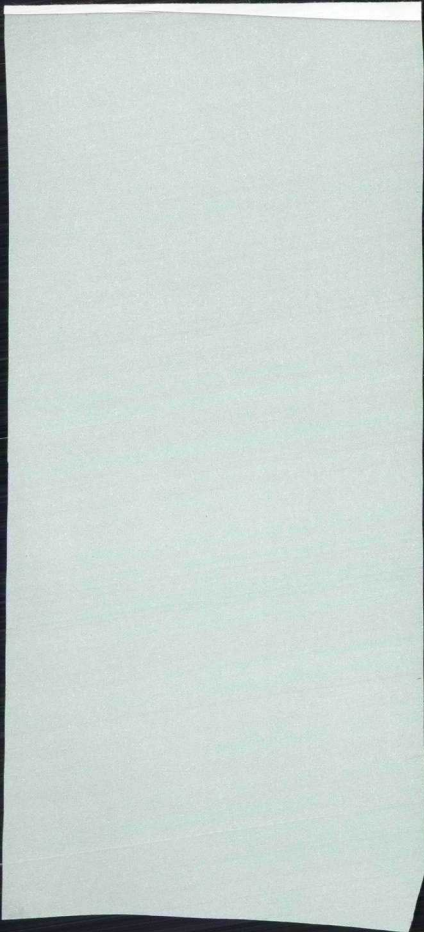
(+/-1715-

Hendrik Ja

(1746-1810

Janus stierf in '68
Zie Het rode
Boek van Emmes
Ook de Arouwdata
moet 1935 zijn
H. Ruizendaal
Schotsme

Scherpenzeel x (2) Fennetje van Wees

Scherpenzeel x (1) Hendrikje Jilles de Rooy
(+/-1750-)

Tijmen Scherpenzeel
(1789-1842)

Aaltje Scherpenzeel (1838-)	Hendrikje Scherpenzeel (1840-1904)	Teunisje Scherpenzeel (1849-1932)
x	x	x
Gijsbert Roodhart (1841-1917)	Evert Hop (1836-1881)	Tijmen Roodhart (1848-1908)

x (2)
Gerritje Hagen
(1840-1927)

Aart Scherpenzeel
(1911-1934)

Marritje Scherpenzeel
(1915-)

Dirk Scherpenzeel (1879-1946)	Aaltje Scherpenzeel (1881-1967)
x	x
Hendrikje Johanna Snel (1885-1960)	Hendrik Jan Riggeling (1884-1969)

Cornelis Scherpenzeel (1917-1942)	Anna Riggeling (1915-)
	x
	Thijmen Bast (1905-1968)

Gosina Versteeg
(18-1977)

Voordat we de stamhouder van de Scherpenzelen zullen volgen, kijken we eerst hoe het met de dochters uit het gezin van Hendrik en Marritje gaat.

Va Jannetje Scherpenzeel
 geboren 07-04-1828 te Eemnes
 overleden 05-06-1871 te Eemnes
 trouwt 31-10-1851 te Eemnes
 Lammert van Woudenberg
 geboren 02-12-1828 te Driebergen

Hun eerste dochter, Jannetje (Va) trouwt in 1851 in Eemnes met Lammert van Woudenberg, Lammert is landbouwer en het gezin blijft in Eemnes wonen.

Vb Grietje Scherpenzeel
 geboren 15-01-1830 te Eemnes
 overleden 12-10-1886 te Bunschoten
 trouwt 28-06-1861 te Eemnes
 Arnoldus Pijpers
 geboren 29-03-1830 te Bunschoten
 overleden 19-07-1871 te Bunschoten

Grietje (Vb), de tweede dochter van Hendrik en Marritje, trouwt met Arnoldus Pijpers en vertrekt naar Bunschoten.

Vd Aaltje Scherpenzeel
 geboren 05-11-1838 te Eemnes
 trouwt 05-05-1865 te Eemnes
 Gijsbert Roodhart
 geboren 20-11-1841 te Eemnes
 overleden 1917 te Eemnes

Aaltje (Vd), de derde dochter trouwt in 1865 in Eemnes met Gijsbert Roodhart, zoon van Teunis Roodhart en Aaltje Blom. Gijs en Aaltje gaan wonen eerst in het oude Gemeentehuis aan de Wakkerendijk en later in de boerderij 'Streefoord' (Molenweg 2).

Ve Hendrikje Scherpenzeel
 geboren 24-09-1840 te Eemnes
 overleden 08-03-1904 te Bunschoten
 trouwt 03-05-1867 te Eemnes
 Evert Hop
 geboren 23-01-1836 te Nijkerk

overleden 16-09-1881 te Bunschoten

Hendrikje (ve), ook wel Heintje genoemd, trouwt met Evert Hop en gaat in Bunschoten wonen.

Vf

Teunisje Scherpenzeel
geboren 13-09-1849 te Eemnes
overleden 1932 te Eemnes
trouwt 20-10-1871 te Eemnes
Tijmen Roodhart
geboren 29-03-1848 te Eemnes
overleden 1908 te Eemnes

Hun laatste dochter Teunisje (Vf) trouwt weer met een Eemnesser, Tijmen Roodhart, zoon van Teunis Roodhart en Aaltje Blom. De dochters Aaltje en Teunisje zijn dus getrouwd met de broers Gijsbert en Tijmen Roodhart. Ook Teunisje en Tijmen blijven in Eemnes wonen.

Gerritje Hagen met haar kleindochter Anna Riggeling.

Vc

Jan Scherpenzeel
geboren 14-03-1834 te Eemnes
overleden 28-02-1889 te Eemnes
trouwt (1) 29-11-1861 te Eemnes
Gerritje Blom
geboren 22-04-1835 te Eemnes
overleden 13-03-1870 te Eemnes
trouwt (2) 20-10-1871 te Eemnes
Gerritje Hagen
geboren 14-03-1840 te Eemnes
overleden 27-01-1927 te Eemnes

De stamhouder van de Scherpenzelen is Jan (Vc), de enige zoon van Hendrik en Marritje. Jan trouwt in 1861 met Gerritje Blom, dochter van Gijsbert Blom en Elbertje van Essen. Uit dit huwelijk worden drie kinderen geboren Marritje (VIa), Gijsbertus (VIb) en Hendrik (VIc).

Per 21 februari 1865 wordt Jan benoemd tot watermolenaar van de watermolen bij het sluisje aan de Vaart.

Na het overlijden van Gerritje hertrouwt Jan in 1871. Ook deze keer heeft Jan een vrouw kunnen vinden in Eemnes, nl. Gerritje Hagen, dochter van Cornelis Hagen en Aaltje Blom. Uit dit tweede huwelijk worden acht kinderen geboren Cornelis (VIId), Cornelis (VIe), Jan (VIf) Wouter (VIg), Aaltje (VIh), Dirk VIIi), Aaltje (VIj) en Aaltje (VIk). Zoals al blijkt uit de lijst met namen zijn drie kinderen al heel jong gestorven, Cornelis (VIId, 1872) werd twee maanden, Aaltje (VIh 1878) werd een maand en Aaltje (VIj 1880) werd drie maanden oud.

Dat er buiten het werk van watermolenaar meer te doen is aan het eind van de vaart blijkt wel uit het krijgen van commissie als onbezoldigd rijksveldwachter in 1879 en het verkrijgen van een tapvergunning in 1880. Ook hadden de Scherpenzelen een 'jaagpaard', waarmee schepen getrokken werden van de sluis naar haven bij windstil weer.

In 1883 wordt de windmolen vervangen door een stoomgemaal en Jan wordt benoemd tot stoker op het nieuwe ge-
maal.

Kinderen van Jan en Gerritje Blom:

VIa
72- HKE

Marritje Scherpenzeel

geboren 05-11-1862 te Eemnes
overleden 14-06-1899 te Eemnes
trouwt 10-02-1893 te Eemnes
Jan Jongerden
geboren 1862 te Huizen

Vib

Gijsbertus Scherpenzeel
geboren 23-05-1864 te Eemnes
overleden 17-03-1946 te Eemnes
trouwt 1915 te Leusden
Heintje Doornekamp
geboren 07-07-1884 te Nijkerk
overleden 06-03-1968 te Eemnes

Heintje is dan al weduwe van J. van de Berkt. Na het overlijden van zijn vader (1889) leidt Gijsbertus als oudste zoon het boerenbedrijf. Ook is hij hulpmachinist bij het stoomgemaal dat in 1883 de watermolen heeft vervangen.

Dat het leven op de boerderij achteraan de Vaart niet altijd even makkelijk was blijkt wel uit het verhaal over de overstroming van 1916. Heintje, geboren op de Veluwse zandgrond, was zo geschrokken van de hoge waterstand (de koeien stonden tot aan de uiers in het water) dat ze zo snel mogelijk wilde verhuizen. In 1923 verlaat het gezin van Gijsbertus als laatste Scherpenzeel de boerderij bij de sluis en gaat naar de boerderij Laarderweg 45.

Vic

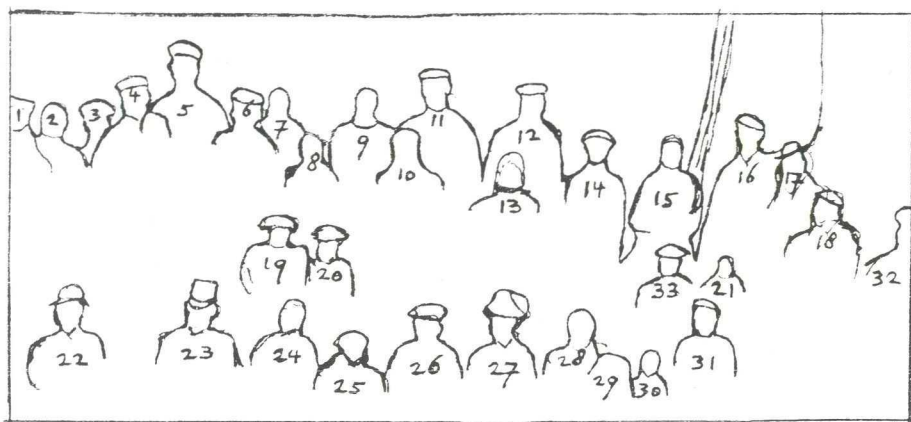
Hendrik Scherpenzeel
geboren 12-02-1866 te Eemnes
overleden 20-10-1945 te Eemnes
trouwt 28-06-1901 te Eemnes
Marritje Kok
geboren 22-03-1876 te Bunschoten
overleden 09-10-1948 te Eemnes

Hendrik is polderwerker en woont op Meentweg 41 te Eemnes. Zijn werk bestaat uit allerlei werkzaamheden in de polder zoals sloten schoonmaken, hooien, maar ook kievits-eieren zoeken, paling vissen, ganzen vangen, enz.

Hendrik leerde zijn vrouw Marritje kennen toen zij als 17-jarig meisje op de boerderij van de Scherpenzelen

*Bruid en bruidegom, Gijs Scherpenzeel en Heintje
Doornekamp, met hun gasten op het motorschip van
Gijs van IJken.*

- 1 Kind van Elbert Doornekamp
- 2 Vrouw van Elbert Doornekamp
- 3 Jan Scherpenzeel (VIc.1)
- 4 Elbert Doornekamp
- 5 Hendrik Scherpenzeel (VIc)
- 6 Gijs Scherpenzeel (bruidegom VIb)
- 7 Teunisje (Teunemeu) Scherpenzeel (Vf)
- 8 Heintje Doornekamp (bruid VIb)
- 9 Vrouw van Gijs Doornekamp
- 10 Aaltje Doornekamp
- 11 Gijs Doornekamp
- 12 Dirk Scherpenzeel (VIi)
- 13 Gerritje Hagen (Vc)
- 14 Marie Roodhart-Bangert (vrouw van Gijs)
- 15 Maasje Roodhart-van de Pol (vrouw van Grote Jan)
- 16 'Grote' Jan Roodhart
- 17 Hendrik Riggeling (VIk)
- 18 'Kleine' Jan Roodhart
- 19 Eef van de Berkt
- 20 Aanna van de Berkt
- 21 Jaap Frantsen
- 22 Bep Doornekamp
- 23 Flip Doornekamp
- 24 Maagje Scherpenzeel-Breunesse (VIg)
- 25 Gijs Scherpenzeel (VIg.1)
- 26 Wouter Scherpenzeel (VIg)
- 27 Emmetje Dorland (VIe)
- 28 Aaltje Riggeling-Scherpenzeel (VIk)
- 29 Anna Riggeling (VIk 1)

- 30 Jan Scherpenzeel (VIi.1)
- 31 Heintje Scherpenzeel-Snel (VIIi)
- 32 ??
- 33 Gijs Roodhart.

kwam werken als dienstmeid.

Kinderen uit het huwelijk van Jan en Gerritje Hagen zijn:

VIe Cornelis Scherpenzeel
 geboren 08-10-1873 te Eemnes
 overleden 02-07-1971 te Baarn
 trouwt 08-06-1906 te Eemnes
 Emmetje Dorland
 geboren 12-03-1878 te Hilversum

Cornelis en Emmetje gaan wonen in Baarn waar Cornelis
 tuinman is bij de villa 'Zandvoort'. Evenals Hendrik
 leerde Cornelis zijn vrouw kennen toen zij als dienst-
 meid werkte op de boerderij bij de sluis.

Hendrik Scherpenzeel en Marritje Kok rond 1900

VIf

Jan Scherpenzeel
geboren 11-07-1875 te Eemnes
overleden 14-12-1953 te Baarn
trouwt 25-11-1914 te Nijkerk
Hermina Maria Gijsbertha van de
Mheen
geboren 24-05-1884 te Nijkerk
overleden 07-11-1927 te Ermelo

Jan en Hermina gaan wonen op een boerderij in Eembrugge
Na een korte tijd ook nog in Eemdijk gewoond te hebben
gaan ze later weer in Eembrugge wonen.

VIg

Wouter Scherpenzeel
geboren 20-09-1876 te Eemnes
overleden 18-03-1966 te Gouda
trouwt 18-08-1905 te Eemnes
Maagje Breunesse
geboren 15-11-1882 te Eemnes
overleden 22-07-1974 te Bennekom

Heintje Scherpenzeel-Snel

Wouter is bouwvakarbeider en het gezin van Wouter en Maagje woont op Nieuweweg 8 te Eemnes

Vii Dirk Scherpenzeel
geboren 22-01-1879 te Eemnes
overleden 10-04-1946 te Laren NH
trouwt 12-05-1911 te Eemnes
Hendrikje Johanna Snel
geboren 16-09-1885 te Eemnes
overleden 10-04-1946 te Laren NH

Hendrikje Johanna, meestal Heintje genoemd is een dochter van Cornelis Snel en Anna Maria van der Linden. Het gezin van Dirk en Heintje woont op Kerkstraat 12 te Eemnes. Dirk is al vanaf heel jong regelmatig ziek en het is dan ook Heintje die als wasvrouw voor de gezinsinkomsten moet zorgen.

VIk Aaltje Scherpenzeel
geboren 22-11-1881 te Eemnes
overleden 10-12-1967 te Laren NH
trouwt 26-08-1913 te Eemnes
Hendrik Jan Riggeling
geboren 27-02-1884 te Eemnes
overleden 21-10-1969 te Laren NH

Hendrik Jan, meestal Henk genoemd, is een zoon van Hendrik Joost Riggeling en Anna Haase. Henk is schilder in Eemnes, en het gezin woont op Laarderweg 29

Een kort overzicht van de volgende generatie volgt, hierin zijn niet opgenomen de kinderen die op jonge leeftijd zijn overleden en de kinderen die uit de omgeving van Eemnes zijn vertrokken.

VIb.1 Aaltje Scherpenzeel
geboren 05-04-1921 te Eemnes
trouwt 23-03-1944 te Eemnes
Teunis Overeem
geboren 31-03-1920

De familie Overeem gaat eerst in Baarn wonen en komt in 1959 weer terug naar Eemnes en gaat wonen Wakkerendijk 244.

Heintje Scherpenzeel-Snel, Trui Riggeling, Cornelis Scherpenzeel, Henk Riggeling en Aaltje Riggeling-Scherpenzeel.

VIb.2 Jannetje Scherpenzeel
 geboren 10-02-1923 te Eemnes
 trouwt 15-01-1946 te Eemnes
 Willem Niesing
 geboren 26-11-1919

De familie Niesing woont Laarderweg 81a te Eemnes.

VIc.1 Jan Scherpenzeel
 geboren 05-05-1903 te Eemnes
 overleden 12-07-1976 te Eemnes
 trouwt 05-08-1931 te Huizen
 Besseltje Horst
 overleden 30-07-1959 te Eemnes

VIc.2 Gerritje Scherpenzeel
 geboren 13-07-1905 te Eemnes
 overleden 14-09-1985 te Eemnes

VIc.3 Gerritje Scherpenzeel
 geboren 06-02-1909 te Eemnes
 overleden 03-07-1959 te Laren NH

Het onderscheid tussen de twee 'Gerritjes' werd gemaakt door ze 'Grote Ger' en 'Kleine Ger' te noemen.

VIc.4 Aart Scherpenzeel
geboren 12-12-1911 te Eemnes
overleden 14-09-1934 te Hilversum

VIc.5 Marritje Scherpenzeel
geboren 31-08-1915 te Eemnes

Martje, zoals ze meestal wordt genoemd, woont op Meentweg 41a te Eemnes. De oorspronkelijke arbeidershuisjes op Meentweg 41 zijn in 1950 gesloopt en vervangen door het huidige blok van 3 woningen.

VIIf.1 Gerritje Scherpenzeel
geboren 02-05-1915 te Eemnes
trouwt 04-01-1934 te Eemnes
Janus Schotsman
geboren 08-11-1914 te Baarn
overleden 1967 te Eemnes

De familie Schotsman woonde bij het Dikke Torentje op Wakkerendijk 41, ook wel genoemd Het Rooie Kruis.

VIi.1 Jan Scherpenzeel
geboren 09-07-1911 te Eemnes
overleden 18-03-1970 te Utrecht
trouwt (1) 14-07-1943 te Amersfoort
Gijsbartha Lokhorst
geboren 07-04-1916 te Amersfoort
overleden 30-05-1946 te Laren NH
trouwt (2) 26-08-1948 te Zeist
Geertruida Gosina Versteeg
geboren 13-04-1918 te Zeist
overleden 06-12-1977 te Laren NH

Jan was meubelmaker/timmerman en woonde eerst op Laarderweg 37 en later op Veldweg 33.

VIi.2. Cornelis Scherpenzeel
geboren 13-10-1917 te Eemnes
overleden 02-02-1941 te Amersfoort

Vlk.1

Anna Riggeling
geboren 25-03-1915 te Eemnes
trouwt 06-08-1940 te Eemnes
Thijmen Bast
geboren 25-02-1905 te Baarn
overleden 14-09-1968 te Eemnes

De familie Bast woonde op Veldweg 37.

Dick Scherpenzeel
Everserf 11,
Eemnes, tel. 86425

Stichting Vrijheidsmonument Eemnes.

Al in de Gooi en Eemlander van woensdag 21 mei j.l. heeft u kunnen lezen dat uit de werkgroep 'Herdenkingsteken Eemnes' de Stichting Vrijheidsmonument Eemnes is ontstaan. Twee leden van de Werkgroep Tweede Wereldoorlog van de Historische Kring Eemnes zijn lid van het Stichtingsbestuur geworden, t.w. de heren J.V.M. Out en J. van der Woude.

Voor de vervaardiging van het Vrijheidsmonument is veel geld nodig. Om een deel van de financiële middelen te verwerven heeft de Stichting de volgende plannen:

- A. Door de Stichting Vrijheidsmonument Eemnes worden certificaten van deelname uitgegeven ter waarde van f 10,-. De certificaten zijn voorzien van een getekende afbeelding van het vrijheidsmonument, het stadswapen van Eemnes, het embleem van de Royal Air Force en het embleem van de Achtste Amerikaanse Leger Luchtmacht. De tekst is zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal afgedrukt omdat de certificaten ook in Engeland, Australië en Amerika verkocht zullen worden;
- B. Door de Stichting Vrijheidsmonument Eemnes zal een herdenkingsboek worden uitgegeven dat belangeloos wordt samengesteld door de Historische Kring Eemnes. De inhoud zal bestaan uit:
 - fotomateriaal met betrekking tot Eemnes kort voor, tijdens en kort na de Tweede Wereldoorlog;

- portretfoto's en een korte levensbeschrijving van hen die we in het vrijheidsmonument gedenken;
- korte stukjes over gebeurtenissen die in die periode hebben plaatsgevonden;
- een naam-en adressenlijst van de inwoners van Eemnes, samengesteld in mei 1940.

Het feit dat de tekst per pagina zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal zal worden gepubliceerd is niet uniek, maar wel weinig gebruikelijk. Het is een handreiking naar nabestaanden en vrienden van de gesneuvelde vliegers.

Het boek zal pas in juni 1987 kunnen worden uitgegeven omdat een beschrijving met foto's van de onthulling, één van de hoofdstukken zal vormen.

Dit unieke boek kunt u reserveren voor f 25,-- per stuk.

In september van dit jaar zal huis-aan-huis een brochure worden verspreid. Bij de brochure is een reserveringskaart ingesloten die, als u in Eemnes woont, bij u zal worden afgehaald. Leden van de H.K.E. die buiten Eemnes wonen krijgen een brochure per post toegezonden. Zij kunnen de reserveringskaart opzenden naar het op de kaart vermelde antwoordnummer.

De door u bestelde certificaten zullen direkt na ontvangst van het verschuldigde bedrag aan u worden overhandigd of toegezonden. De personen die in Eemnes de reserveringskaart zullen ophalen, hebben certificaten bij zich die zij te koop zullen aanbieden.

Naast bestelling van het herdenkingsboek en/of aankoop van certificaten, zullen ook giften van harte welkom zijn.

N.B. De persoon die bij u aan de deur komt heeft een door de burgemeester getekende identiteitskaart, voorzien van een pasfoto, bij zich.

De lokatie waar het Vrijheidsmonument geplaatst zal worden is nog niet definitief vastgesteld, maar zal op korte afstand van de N.H.-Kerk te Eemnes-buiten liggen.

Oproep

Foto's voor het herdenkingsboek

De werkgroep Tweede Wereldoorlog van de H.K.E. beschikt over een aantal reproducties van foto's die in het herdenkingsboek gepubliceerd zullen worden, maar nog niet genoeg!

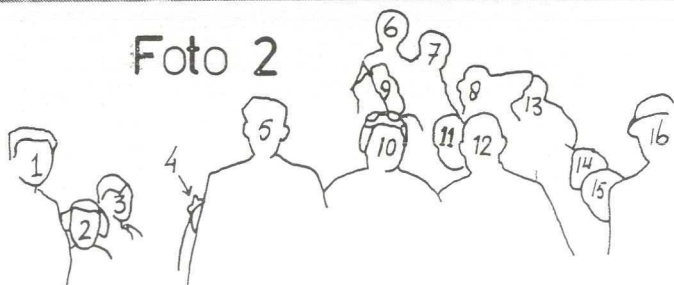

Foto 1

Foto 2

Ongetwijfeld zullen leden van de H.K.E. over foto's beschikken, die gemaakt zijn kort voor, tijdens of kort na de Tweede Wereldoorlog.

Vooral foto's van inwoners van Eemnes, maar ook foto's van gebeurtenissen, foto's van de evacuatie-periode, foto's van het vertrek en de terugkomst van het vee, foto's uit de mobilisatietijd en foto's van de bevrijding zijn uiterst waardevol.

Wilt u in uw album of in de schoenendoos kijken of u dat soort foto's heeft? Staat u het ons toe om van die foto's een reproductie te maken?

Wilt u meewerken aan het unieke herdenkingsboek?

U hoeft de foto niet af te geven of uit het album los te

halen. Als u er geen bezwaar tegen heeft komen wij bij u thuis om de reproductie te maken.

Belt u voor een afspraak met:

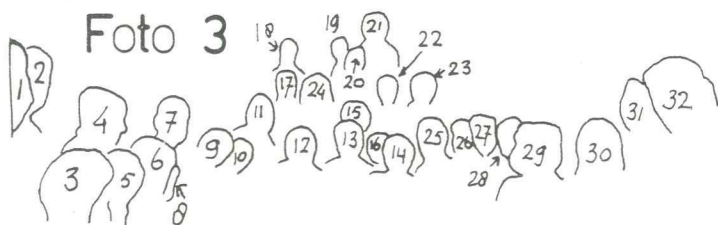
J.V.M. Out, telefoon 87153

J. van der Woude, telefoon 13701

In het boek zal op verzoek bij de foto de naam van de eigenaar geplaatst worden.

Als voorproefje publiceren wij een aantal foto's die tijdens de bevrijdingsdagen gemaakt zijn. Natuurlijk doen wij dat niet zonder een bijbedoeling. Ongetwijfeld zullen de Eemnessers uit die tijd de gezichten herkennen. Misschien ook nog wel de namen. Wij kennen de namen nog niet allemaal. Wilt u ons helpen?

En denkt u nou niet 'Oh, dat weten ze al lang van iemand an-

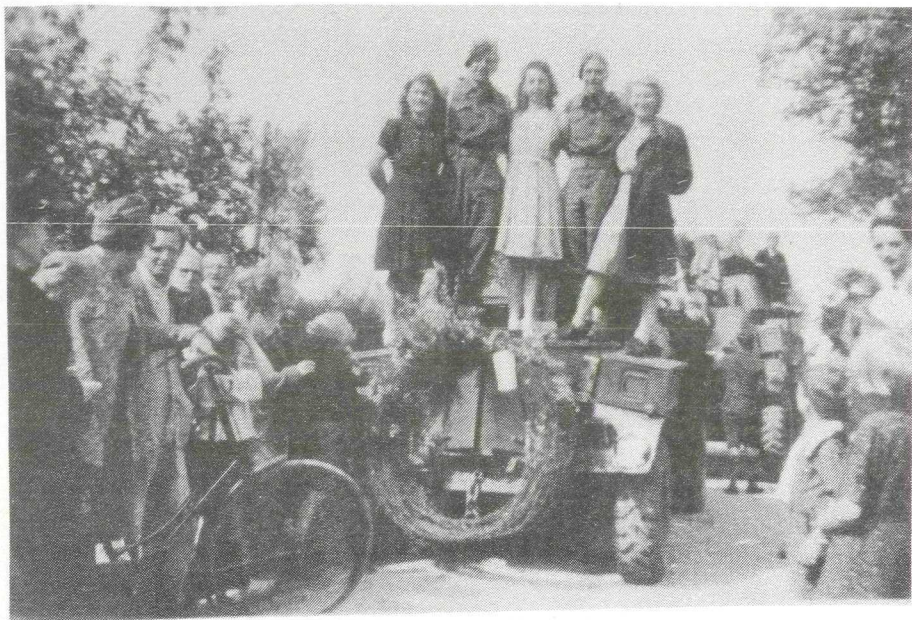

Foto 4

ders.' want dat is niet zo. Belt u ons! Uw medewerking wordt zeer gewaardeerd.

J.V.M. Out,	Raadhuislaan 87	3755 HB Eemnes tel. 87153
J. v.d. Woude,	Troeveveen 17	3755 JV Eemnes tel. 13701
H. van Hees	Geutoomserf 23	3755 VL Eemnes tel. 89849

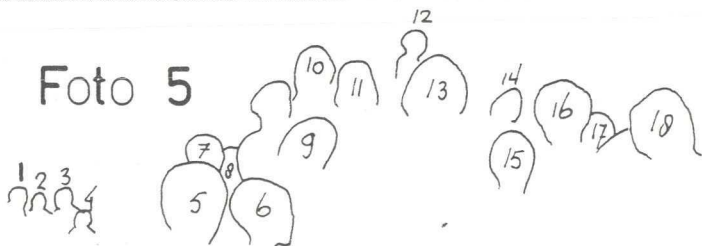
Door uw medewerking zal het nog meer een herdenkingsboek worden dat voor wat betreft de inhoud, gemaakt is door leden van de H.K.E! Een aantal van de foto's zal ongetwijfeld gepubliceerd worden in het herdenkingsboek. Ze zijn belangeloos beschikbaar gesteld door Henk van Hees en 86- HKE

zijn afkomstig uit het foto-album van de heer Van de Schaft,
die tijdens de oorlogsjaren onderwijzer was op de School
met den Bijbel aan de Laarderweg.

Werkgroep Tweede Wereldoorlog.

Foto 5

Oproep

De Stichting Vrijheidsmonument Eemnes doet een beroep op
de leden van de H.K.E. zich op te geven om tussen 18 en

25 september 1986 mee te werken aan het huis-aan-huis op-halen van de reserveringskaarten.

Het is een gigantisch karwei, maar vele handen maken licht werk!

U kunt zich opgeven bij J.V.M. Out, Raadhuislaan 87, Eemnes, telefoon 87153 of bij J. van der Woude, Troeveveen 17, Eemnes, telefoon 13701.

Mogen wij op uw steun rekenen?

Wolfsstede, wat zegt een naam?

Aan de Wakkerendijk 88, staat één van de mooiste boerderijen van Eemnes: Wolfsstede.

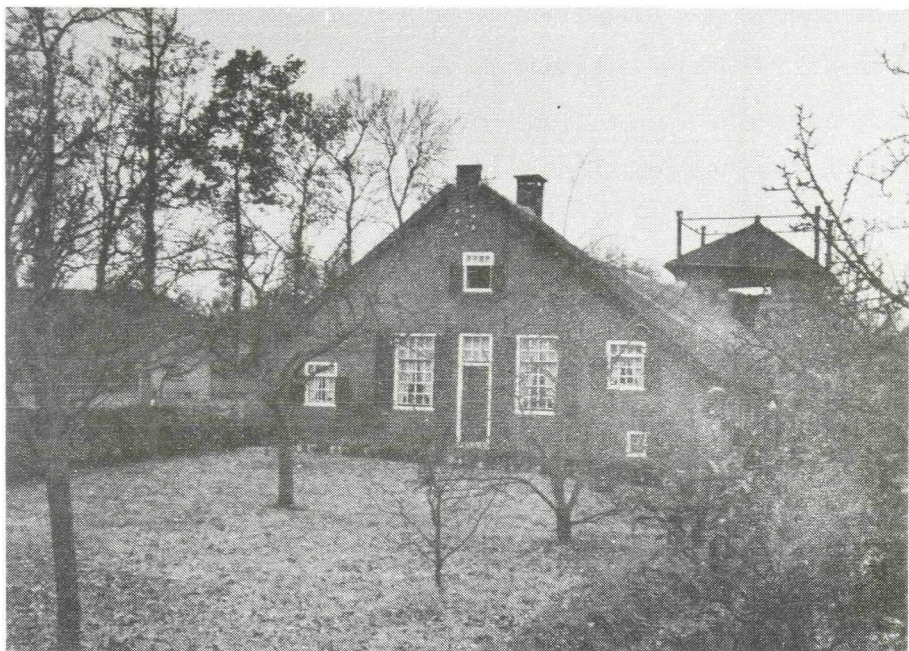
Het pand ligt een eindje van de weg af, met de voorgevel 'gewoon' aan de straatkant. Indeling en gebruikt materiaal doen vermoeden, dat hij gebouwd is $\pm$ 1645.

Waar komt nu de naam Wolfsstede vandaan?

Niemand heeft ooit gehoord van verdwaalde of zich in Eemnes vestigende wolven. Nee, de naam is nog niet zo oud; de huidige eigenaar heeft hem bedacht ten tijde van de laatste verbouwing, in 1955.

Hij wilde graag de 'Wolfskap' (het hogere gedeelte bij de zijdeuren) bij het woonhuis trekken en van één van de bedsteden een kast maken. Monumentenzorg gaf hiervoor geen toestemming. Om de herinnering hieraan levend te houden, bedacht de heer Roodhart de naam Wolfsstede.

De geschiedenis van het huis heeft een aantal interessante feiten te bieden. Zo is bijvoorbeeld de boerderij met bijbehorende grond (Stammenerf, geheten), eeuwenlang vrijwel ongewijzigd van de ene op de ander eigenaar overgegaan. Bij de ruilverkaveling van 1940 behoorde er nog steeds de hele strook grond bij, liggende tussen de Eem en de Gooiergracht, 60m breed. Dit vindt zijn oorsprong in de wijze van het ontstaan van Eemnes (12e eeuw). Er werden toen dichtbij de Eem stukken grond uitgegeven, waarvan alleen de breedte bepaald was. Na verloop van tijd werd de lengte van de percelen steeds meer in westelijke richting uitgebreid, wat uiteindelijk leidde tot het graven van de Gooiergracht.(1)

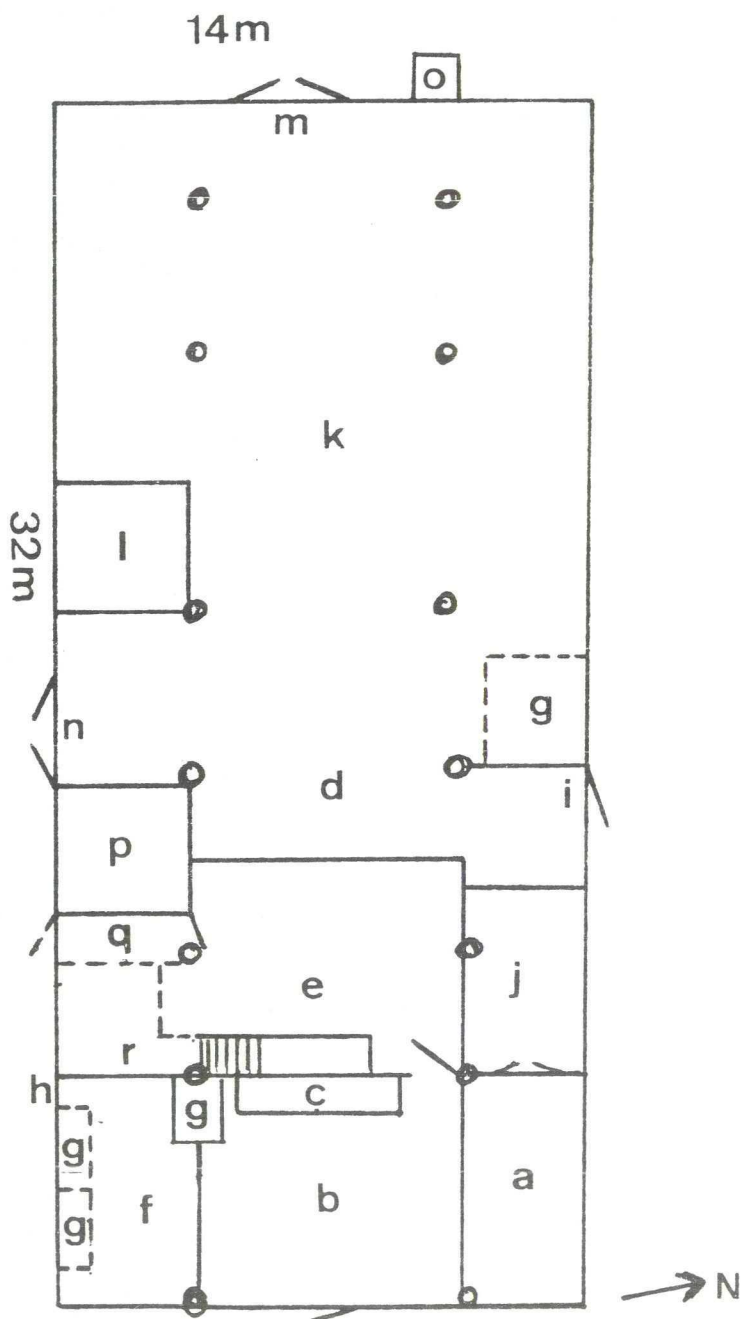
Op de Monumentenlijst staat dit huis genoteerd als 'Langhuistype met topgevel, vensters met kleine roeden-17e eeuws' De fruitbomen van deze foto uit 1958 zijn inmiddels verdwenen.

(foto Rijksdienst voor de Monumentenzorg)

Ook de opvolgende lijst van eigenaars is interessant: er is ons niet één openbare verkoop bekend.

De oudste gegevens dateren uit 1702(2) In dat jaar is Sijtje Tonis eigenares, weduwe van Jan Gosen Tolman. Zij heeft het verhuurd aan Cornelis Tijmansz (van de Sluijs). In 1703 is ook Sijtje overleden en erft Cornelis Tijmansz het geheel. (Vermoedelijk is hij een neef van Jan Gosen en Sijtje)

Cornelis' kleinzoon en erfgenaam, ook Cornelis van de Sluijs geheten, is in 1737 nog minderjarig; zijn voogden verhuren de boerderij aan Peter Barten. In 1769 blijkt Cornelis een dochter te hebben: Marretje. Zij trouwt met Bart Jansz Grootveld; hun dochter Jannetje trouwt in 1791 met Jan Goossen van Essen. Diens familie blijft eigenaar tot + 1920. Dan komt de laatste telg, Jan Gosen van Essen, kinderloos te overlijden. De boerderij komt

dan in het bezit van Jan Roodhart en diens vrouw Geertruida Haverkamp. Zij was op 15-jarige leeftijd op de boerderij komen werken, vertrok toen ze ging trouwen, maar werd al spoedig gevraagd met man en kinderen weer op de boerderij te komen wonen (en werken). Kennelijk zeer tot genoegen van het echtpaar van Essen, want bij hun overlijden werd het gehele bezit vermaakt aan het gezin Roodhart.

Jan Roodhart's zoon Gijs woont er nu nog; zijn vrouw en hij houden de boerderij en alles wat erbij hoort in prima staat. Dat is geen geringe opgave, omdat de boerderij zowel van buiten als van binnen onder Monumentenzorg valt.

Inmiddels is het boerenbedrijf van vroeger behoorlijk ingekrompen; toch is de vroegere functie van de diverse ruimten nog goed te herkennen.

Plattegrond: (wat gestippeld is getekend, is nu verdwenen. Mäten en verhoudingen zijn bij benadering.)

Het huis is opgebouwd uit 7 gebinten, steunend op zwerfkeien of gemetselde poeren. Het tweede gebint, in de voorkamer, is nog origineel. Eén van de balken is afgewerkt met een mooi versierd sleutelstuk uit de stichtingsperiode. Op de noordoosthoek van het huis zien we de opkamer (a) met daaronder de kelder.

In de voorkamer (b) zit nog een grote, oude schouw (c). Hiernaast zit in de muur op ooghoogte een kijkgaatje, waar doorheen de boer vroeger kon zien hoe het werk op de dorsvloer (d) vlotte. Hij keek dan over de ruimte heen, waar de melk gekarnd werd (e). Dit is nu de woonkeuken. Hier liep een paard geblinddoekt rond om een karnton in beweging te houden.

In de slaapkamer (f) bevonden zich vroeger drie bedsteden (g). Aan de dubbele bedstee tussen slaapkamer en voorkamer heeft het huis de helft van zijn naam te danken. Onder de hoek(h) van de slaapkamer bevond zich vroeger een waterput, waarin het regenwater, opgevangen op het pannengedeelte van het dak, en via een regenpijp naar binnen geleid, werd bewaard. Er was een pomp boven; het water werd gebruikt voor de was en voor huishoudelijk gebruik. Aan de andere kant van het huis was ook een pomp(i), op de pompstraat. Hier werd welwater mee opgepompt, dat gebruikt werd voor het vee en ander agra-

Op deze Ansichtkaart van + 1970 is de zijgevel goed te zien. De 2 meest rechtse ramen hiervan zijn er bij de verbouwing van 1955 met toestemming van Monumentenzorg ingezet. De stalramen zijn van eikenhout.

risch werk. In de pompstraat werd het grovere boerenwerk gedaan; varkens slachten, melkgerei schoonmaken, etc.. Het fijnere werk (kaas maken, vlees pekelen, botter maken, etc). werd gedaan in de geut (j) nu in gebruik als onder andere douche en toilet. De kaas werd in de kelder gepekeld en daarna opgeslagen in de opkamer waar ook onder andere het fruit lag. Bij strenge vorst werden er dekens overheen gelegd.

In het stalgedeelte (k) was plaats voor 26 koeien; de paardenstal (l) is er nog steeds, inclusief de drie horizontaal op te klappen luiken, waardoor de paarden gevoerd konden worden.

Als het graan van het land gehaald was, werd het naar binnen gereden door de grote achterdeuren (m). Op de dorsvloer (d) werd de kar afgeladen. Het graan werd op zolder opgetast, totdat het in de winter (de stillere tijd) gedorst werd. De lege kar kon door de zijdeuren (n) weer wegrijden.

Het uitbouwseltje naast de achterdeuren (o) was de w.c.; ook in dit geval heeft Monumentenzorg het pleit gewonnen; het stilletje heeft alle moderniseringën overleefd, al wordt het niet meer voor zijn oor-sprongkelijke doel gebruikt. Dicht tegen het woongedeelte aan bevond zich de varkensstal (p) nu huiskamer. Daarnaast was de gang (q) en daarnaast de lichthoek (r), nu entree. Deze licht-hoek was de zonnigste ruimte van het huis, waar veel van het familieleven zich afspeelde. Gekookt werd er bij de karnmolen(e).

De buitenkant van het huis spreekt eigenlijk voor zichzelf. Dat de boerderij zeer oud is, valt onder andere te zien aan het metselverband, de ramen met hun kleine roedenverdeling en het $\frac{3}{4}$ luik boven. De zijgevel van de stal is een heel eind uit het lood geraakt, maar door de bouwwijze (het gebouw rust op de gebinten) levert dit geen gevaar op.(3)

Bij de erfinrichting valt de situering van de bijgebouwen op; ze zijn min of meer in een halve cirkel gegroepeerd. Hierdoor bleef er voldoende ruimte over om met volle boerenwagens te manoeuvreren. De bouwstijl van de schuren is heel verschillend; datering is slechts in één geval mogelijk: in een schuur aan de noordwester kant is een steen ingemetseld, waarop staat: '31 augustus 1855, Eerste steen gelegd door Jan Goosen van Essen.

Tot slot nog een kleine bijzonderheid: met de grond onder het huis is iets eigenaardigs aan de hand. De zuurgraad onder de muur tussen slaapkamer en voorkamer is zo hoog, dat het pleisterwerk binnenzeer korte tijd bladert. Op aanraden van Monumentenzorg is er lood onder aangebracht, maar echt effectief is dit niet. Eén van de tot nu toe onopgeloste raadsels van Eemnes.....

Livia Lankreijer.

Noten: 1. A. Johanna Maris, *Eemnes rechtsgeschiedkundige ontwikkeling van gemeente en waterschap*, pag. 56 en 58/59

2. Inventarisnr. 57 Gemeente-Archief Eemnes:

'Stukken betreffende opgaven van door watervloeden ge-
teisterde huizen, gedaan door de schout van Eemnes ter
verkrijging van remissie van logiesgeld, dubbel huis-
geld en haardstedegeld, 1702-1705

N.B. Op 1 maart en 5 april 1702 hadden overstromigen
plaats

3. Zie H.K.E.-nummer 4, jaargang 4 1982, blz. 99 . . .
e.v.v.

Wie doet er mee?

Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projek-
ten onze leden bezig zijn.

Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen of die
kan helpen aan materiaal, kan contact opnemen met de des-
betreffende personen.

Leo Lamers, Ruiterskamp 42 Eemnes, tel. 89763:

-Alles wat te maken heeft met paviljoen 'Larenberg' te
Laren

Bertie van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39, Eemnes, tel. 14689:

-Het Huis Ruijsdael (Blaricum)

-De familie Hagen in Eemnes.

Ria Stoutenburg-Vos, Wakkerendijk 118, Eemnes, tel. 11640:

-De familie Van Stoutenburg in Eemnes.

Wiebe van IJken, Everserf 20, Eemnes, tel. 89367:

-Onderzoek naar de Leeuwenpaal. Grenspaal Holland-Utrecht
bij Eemnes;

-Uitwerking van het Armenboek van de gemeente Eemnes
(1637-1769);

-Inventarisatie van de oudste nog bestaande graven op de
Algemene Begraafplaats aan de Laarderweg te Eemnes.

Koen Suijk jr, Groot Barlaken 76, 1851 GD Heiloo, tel. 072.331665:

-De familie Suijk in Eemnes.

Wiebe van IJken tel. 89367

Bertie van Wijk-Blom, tel. 14689

Henk van Hees, tel. 89849:

-Aanleggen van verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. Ook uitleen voor het maken van copietjes wordt op prijs gesteld.

Henk van Hees, Geutoomserf 23, Eemnes, tel. 89849:

-De geschiedenis van het amateurtoneel in Eemnes.

Regionale werkgroep Mutsen.

Op de Open Dag van 24 mei j.l. heeft het onderwerp 'Eemnesser mutsen' geleid tot een niet gering aantal reacties. In andere plaatsen houden zich natuurlijk ook mensen bezig met mutsen en klederdracht en de mutsen, die in Eemnes gedragen werden, kwamen ook elders voor. Al pratende kwam het idee op te bekijken of er een regionale werkgroep zou kunnen komen, die zich bezighoudt met dit onderwerp. Als alles meezit is er op 19 augustus a.s. een eerste bijeenkomst (geweest).

Bent u geïnteresseerd? Bel dan even naar Livia Lankreijer, 02153-89198.

Wat de werkzaamheden precies zullen gaan inhouden valt nu nog moeilijk te zeggen, maar elke inbreng is welkom!

Livia Lankreijer.

Eemnes in oude ansichten.

Onlangs zijn de beide deeltjes 'Eemnes in oude ansichten' opnieuw verschenen, nu in één bandje samengevoegd. De tekst is aangepast en zo nodig gecorrigeerd (afgesloten 1 januari 1985). De vele ansichten en foto's geven een beeld van Eemnes van vóór de 2e wereldoorlog. Het boekje is voor f 29,50 verkrijgbaar bij de Laarder boekhandel Judi Kluvers.

Jan Out.

Van de redactie

Dit tweede boekje verschijnt iets later in het jaar dan gebruikelijk.

De verschijningsdata zijn wat verschoven o.a. veroorzaakt door de speciale (extra dikke) uitgave van ons eerste boekje met als onderwerp 'de Watersnood van 1916'

Wij hopen het in de tweede helft van het jaar weer in te lopen.

Copy voor het derde boekje ontvangen wij graag voor 1 september a.s.

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

(Dit is bestemd voor niet-leden van de Historische Kring Eemnes)

wat voorbij is komt

niet weerom': heet het gezegde. Toch zijn er veel mogelijkheden om bepaalde gebeurtenissen, zaken, dingen enz. 'aan de vergetelheid te ontrukken'.

Onze voorouders hebben zich daar ook reeds mee beziggehouden:

archieven vol met gegevens over woonplaatsen, familienamen, gebruiken, ambachten, landkaarten, prenten en nog vele andere interessante onderwerpen. Het is zinvol door bestudering van al deze gegevens uw inzicht te verrijken omtrent de historie van ons verleden.

Bent u ook geïnteresseerd, onze Historische Kring Eemnes zal u graag daarbij helpen en het is aan u onderstaande kaart in te vullen; in te leveren bij de ledenadministratie: Raadhuislaan 39 Eemnes, tel. 146 89

(Informeer ook eens bij uw vrienden en kennissen naar hun belangstelling voor HKE)

Datum :

Naam :

Adres :

Postcode / :

Plaats / Telefoon :

- ☐ heeft belangstelling voor de activiteiten der Historische Kring Eemnes (HKE).
Will hierover gaarne nadere informatie ontvangen.

- ☐ geeft zich op als lid van de Historische Kring Eemnes (HKE) à f 15,- per jaar.
+ eventueel f 2,50 verzendkosten.

- ☐ speciale belangstelling voor de werkgroep:
☐ Monumenten	☐ Biblio/topografie	☐ 2 ^e Wereldoorlog
☐ Genealogie	☐	

Handtekening:

□ □ : Voorkeur aanstippen.

